

UTKAST

PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK I HELSINGFORS 2019

uppdaterad 2.5.2019

Innehåll

1 Inledning.....	2
2. Principerna för hur småbarnspedagogiken ordnas i Helsingfors.....	2
2.1 Barndomens egenvärde.....	3
2.2 Värdegrund och språkstrategi	3
2.3 Anordnandet av småbarnspedagogik i Helsingfors	4
2.4 Samarbete inom småbarnspedagogiken.....	6
2.5 Synen på lärande	8
2.6 Med barnaögon i den kommunala svenska småbarnspedagogiken.....	9
2.7 Mångsidiga kompetenser och lärområden inom småbarnspedagogiken.....	10
2.8 Barnets plan för småbarnspedagogik	21
3 Verksamhetskulturen	22
3.1 Leken som grund för utveckling, lärande och välbefinnande	23
3.2 Lärmiljöer och mångsidiga arbetssätt	25
3.3 Delaktighet, likabehandling och jämställdhet.....	26
3.4 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	27
3.5 Välbefinnande, trygghet och en hållbar livsstil	28
4 Stöd för barnets utveckling och lärande.....	29
5 Utvärdering av den pedagogiska verksamheten	32
5.1 Pedagogisk dokumentation	33
5.2 Utvärdering och utveckling av den pedagogiska verksamheten.....	33

1 Inledning

Småbarnspedagogiken är en viktig del av barnets uppväxt den lägger grunden för ett livslångt lärande. Småbarnspedagogiken består av en helhet av vård, fostran och lärande, där leken har en central roll. Vårdnadshavarna bär det primära ansvaret för sina barns fostran. Småbarnspedagogiken stödjer och kompletterar hemmens fostrande uppdrag och bidrar till barnets utveckling och välbefinnande.

Planen för småbarnspedagogik i Helsingfors, bygger på de nationella grunderna för planen för småbarnspedagogik 1.8.2019 och lagen om småbarnspedagogik (540/2018), som kompletteras med de särdrag som finns i Helsingfors. I Helsingfors stad ansvarar sektorn för fostran och utbildningens svenska servicehelheten för svensk småbarnspedagogik.

Helsingfors plan för småbarnspedagogik, är ett målinriktat styrdokument, som styr den småbarnspedagogiska verksamheten i Helsingfors och främjar jämlika utbildningsmöjligheter. Helsingfors plan för småbarnspedagogik utarbetas så att personalen, barnen och familjerna har möjlighet att medverka i utformandet av planen.

I enheternas verksamhetsplaner utarbetas utvecklingsmål för den pedagogiska verksamheten och för verksamhetskulturen. Målen baserar sig på barnens förkunskaper, intressen, styrkor och behov i förhållande till kompetenser och lärområden. Verksamheten speglar aktuella fenomen och utnyttjar lärmiljöerna mångsidigt. Barn och familjer är delaktiga i planeringen, utvecklingen, förverkligandet och utvärderingen av den pedagogiska verksamheten.

Information om samtliga barn som deltar i småbarnspedagogiken sparas i den nationella informationsresursen inom småbarnspedagogiken (Varda). Nationella centret för utbildningsutvärderingens utgivna kvalitetsindikatorer ligger som grund för utvärdering av verksamheten.

2. Principerna för hur småbarnspedagogiken ordnas i Helsingfors

Stadens strategiska mål är att hela tiden göra allting en aning bättre så att helsingforsarnas liv är trivsammare och behagligare. Stor vikt läggs vid barnets bästa och barnets fördel då kommunen planerar, utvecklar och ordnar småbarnspedagogik i Helsingfors. Barnets delaktighet både i sin egen barngrupp och i sin närmiljö värdesätts högt. Barnen ska få synas och höras i staden.

En levande tvåspråkighet är Helsingfors rikedom. Helsingfors, som huvudstad erbjuder en rik och unik lärmiljö som anordnarna av småbarnspedagogik kan använda sig av mångsidigt.

Segregation som sker i staden kan minskas särskilt genom högklassig småbarnspedagogik. Helsingfors strävar därför att öka deltagandet inom småbarnspedagogiken. Detta genom att öka platser, fördela resurser enligt behov samt beakta olikheter inom de områdesvisa aspekterna så att alla barnen har likvärdiga möjligheter till lek och lärande. De områdesvisa aspekterna och gemensamma målsättningar lyfts fram i de enhetsvisa verksamhetsplanerna.

Inom småbarnspedagogiken satsar vi på kvalitet, en trygg vardag och på de anställdas välmående.

I Helsingfors värdesätts rörelse, *Rörlighetsprogrammet* har som mål är att göra rörelse till en bestående del av kommuninvånarnas vardag. I småbarnspedagogiken utnyttjas alla lärmiljöer inom- och utomhus för rörelse. Den byggda omgivningen, naturen, det mångsidiga utbudet av kultur och hobbyn samt de olika och mångsidiga möjligheterna att röra på sig i staden bidrar till småbarnspedagogikens verksamhetskultur.

2.1 Barndomens egenvärde

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att skydda och främja barnens rätt till en god och trygg barndom. Småbarnspedagogiken bygger på uppfattningen om barndomens egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt precis så som hen är. Alla barn har rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i sin grupp.

Barnet ska handledas att forma sina egna åsikter och förhålla sig kritiskt till rådande tanke- och handlingsmönster samt att handla etiskt hållbart. Verksamheten ska främja barnets lärande och hjälpa dem att bilda sig en uppfattning av sig själva, andra människor och den omgivande världen. Fostran är verksamhet genom vilken kulturella värderingar, seder och normer förmedlas, formas och förnyas.

2.2 Värdegrund och språkstrategi

Värdegrunden baserar sig på att barnets bästa kommer i första hand, att barnet har rätt att må bra, få omvårdnad och skydd, att barnets åsikter ska beaktas samt att barnet ska behandlas jämlikt och likvärdigt och att barnet inte får diskrimineras. Barnet ska ges möjligheter att utveckla sina färdigheter och göra sina val oberoende av förväntningar baserade till exempel på kön, ursprung, kulturell bakgrund, andra orsaker som gäller barnet som person eller hens familjekonstellation. Barnens familjekonstellation och –relation stöds så att varje barn känner att hens familj är värdefull.

Personalen ska vägleda barnet att handla i enlighet med värdegrunden och att diskutera värderingar och ideal så som att respektera mångfald. Småbarnspedagogiken främjar det finländska samhällets demokratiska värderingar som är likvärdighet, jämlikhet och bildning.

En professionell, öppen och respektfull inställning till mångfalden av familjer och familjers olika språk, kulturer, åskådningar och religioner, traditioner samt syn på fostran skapar förutsättningar för ett bra fostringssamarbete.

Värdegrund

Den svenska småbarnspedagogiken i Helsingfors baserar sig på en gemensam värdegrund för den svenska småbarnspedagogiken och utbildningen i Helsingfors. De privata servicearrangörerna följer utöver de nationella värden, även de värden som deras egen organisation har fastställt.

Inom den svenska småbarnspedagogiken och utbildningen erbjuds en enhetlig svensk lärtig från småbarnspedagogik till andra stadiet i Helsingfors.

- Kontinuiteten syns i den gemensamma synen på vård, fostran, tillväxt och lärande i alla åldrar.
- Utvecklingen, lärande och växande sker tillsammans i en uppmuntrade och respektfull interaktion.
- Lärmiljöer är pedagogiska och kvalitativa och man står för en hållbar utveckling.
- Allas välmående, mångfald och glädje utgör grunden för verksamheten.

Den gemensamma värdegrunden preciseras i enheternas verksamhetsplaner.

Språkstrategi för den svenska småbarnspedagogiken i Helsingfors

Språkstrategin har utarbetats för att stärka det svenska språket och ingår i enheternas verksamhetsplaner.

För att utveckla barns och ungas svenska språk skapas lärmiljöer som är språkstödande i fråga om arbetsmetoder och material. Man strävar efter en positiv atmosfär där barn och unga utvecklar sina sociala och kommunikativa färdigheter. Den pedagogiska verksamheten stöder språket kontinuerligt, bl.a. genom, lek, berättande, läsande och skrivande.

Det svenska kulturutbudet som erbjuds i Helsingfors ska användas mångsidigt i småbarnspedagogiken och barnen ska få bekanta sig med staden som svenskspråkig miljö. De svenska enheterna samarbetar med de finska i staden i syfte att främja en levande tvåspråkighet i Helsingfors.

Det som är viktigt är att stärka barns och ungas svenska så att de i alla sammanhang kan använda språket på modersmålsnivå. Barn och unga ges möjlighet att utveckla det kommande skolspråket och samtliga barn och unga uppmuntras att utveckla alla sina språk. Personalen i småbarnspedagogiken fungerar tillsammans med vårdnadshavarna som språkliga förebilder och stöder utvecklingen.

2.3 Anordnandet av småbarnspedagogik i Helsingfors

Planen för småbarnspedagogik i Helsingfors och Barnets plan för småbarnspedagogik bygger på de nationella grunderna för planen för småbarnspedagogik och lagen om småbarnspedagogik, dessa styr hur planerna byggs upp, utvecklas och utvärderas.

Enligt lagen om småbarnspedagogik är syftet med småbarnspedagogiken att

- 1) hos varje barn främja en helhetsmässig uppväxt, utveckling, hälsa och ett helhetsmässigt välbefinnande i enlighet med barnets ålder och utveckling,
- 2) stödja barnets förutsättningar för lärande och främja livslångt lärande och uppfyllandet av utbildningsmässig jämlikhet,
- 3) ordna mångsidig pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i barns lek, rörelse, konst och kulturtradition samt ge barnet möjligheter till positiva upplevelser av lärande,
- 4) säkerställa en småbarnspedagogisk miljö som är utvecklande, främjar lärande och är hälsosam och trygg,
- 5) trygga ett verksamhetssätt som respekterar barnet och så bestående förhållanden som möjligt för växelverkan mellan barnet och personalen inom småbarnspedagogiken,

6) erbjuda alla barn likvärdiga möjligheter till småbarnspedagogik, främja likabehandling och jämställdhet mellan könen samt ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund,

7) identifiera barnets individuella behov av stöd och, när det uppkommit behov av stöd, ordna ett ändamålsenligt stöd inom småbarnspedagogiken, vid behov i form av mångprofessionellt samarbete

8) utveckla barnets förmåga till samverkan och växelverkan, främja barnets förmåga att delta i kamratgruppen samt vägleda barnet mot ett etiskt ansvarstagande och hållbart handlingsätt, respekt för andra människor och samhällsmedlemskap,

9) säkerställa barnets möjligheter att få delta i och påverka sådana angelägenheter som berör barnet självt

10) i samverkan med barnet och dess föräldrar eller andra vårdnadshavare främja en harmonisk utveckling hos barnet och dess holistiska välbefinnande samt stödja barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare i fostringsarbetet.

Verksamhetsformerna inom småbarnspedagogiken är daghemsverksamhet, familjedagvård och öppen småbarnspedagogisk verksamhet, exempelvis lekparksverksamhet. De olika verksamhetsformerna av småbarnspedagogik skiljer sig från varandra i fråga om lärmiljöer, resurser, behörighetsvillkor, personalstruktur, barngruppens storlek och relationstalet mellan barn och personal.

Det finns även flera privata anordnare. Småbarnspedagogikens utbud kompletteras vid behov med köpservice. I Helsingfors ska all svensk småbarnspedagogisk verksamhet följa de allmänna mål och riktlinjer som fastställs i lagar, i överenskommelser och i grunderna för planen för småbarnspedagogik, samt denna plan för småbarnspedagogik i Helsingfors. Övervakningsskyldigheten för de privata servicearrangörerna ligger hos kommunen.

Daghem

Småbarnspedagogik som ges på daghem är den vanligaste formen av småbarnspedagogik. På daghemmen sker verksamheten i grupper. Barngrupperna kan bildas på olika sätt, till exempel utgående från barnets ålder, syskonrelationer eller behov av stöd. Grupperna ska vara pedagogiskt ändamålsenliga och bestämmelserna om personaldimensionering och gruppernas maximala storlek ska beaktas då grupperna bildas.

Skiftomsorg ordnas i den utsträckning som behövs. Skiftomsorg kan ordnas på kvällstid, veckoslut och nattetid i form av daghemsverksamhet. Barns deltagande i småbarnspedagogik i form av skiftomsorg är ofta oregelbundet. Det här ska beaktas i planeringen och genomförandet av den pedagogiska verksamheten.

Daghemmens mångprofessionella personal är en resurs för en kvalitativ småbarnspedagogik när allas kompetens, ansvarsområden, uppgifter och yrkesroller tas till vara på ett ändamålsenligt sätt. Lärare inom småbarnspedagogik har det övergripande pedagogiska ansvaret för att planera verksamheten i barngruppen, för att genomföra verksamheten planenligt så att målen uppnås samt för att utvärdera och utveckla verksamheten.

Familjedagvård

Familjedagvården kan ordnas i familjedagvårdarens eller barnets hem eller som gruppfamiljedagvård. Då barngrupperna inom familjedagvården bildas ska uppmärksamhet fästas vid att grupperna är ändamålsenliga. Familjedagvårdare som arbetar i ett hem ansvarar för verksamheten i sin grupp. Ledaren inom familjedagvården stödjer familjedagvårdarna när det gäller att planera och genomföra en målinriktad verksamhet samt med arbetet kring barnets plan.

Lekparker och klubbverksamhet

I lekparkerna ordnas ledd lek både utom- och inomhus för barn, familjer och unga. I lekparkerna ordnas också skolornas eftermiddagsverksamhet. I lekparken kan alla mötas för lek och gemenskap. I lekparken ordnas diskussionsforum med en öppen atmosfär för familjerna att diskutera om saker som berör deras liv just nu och olika funktionella stunder som sång- eller pysselstund. Små barn kan delta i båda fria och ledda lekar som stärker gemenskapen och interaktionen. Alla leksaker som finns får fritt användas och olika sorters små cyklar finns att tillgå för barnen. Lekparkerna kan av kommuninvånarna hyras på kvällstid för frivilligverksamhet, olika tillställningar och festligheter. Klubbverksamheten kan ordnas på daghem eller i lekparker.

2.4 Samarbete inom småbarnspedagogiken

Genom samarbete ska man stödja den småbarnspedagogiska verksamheten så att varje barn får ta del av vård, fostran och lärande enligt sin egen utveckling och sina egna behov. Anordnarna av småbarnspedagogik bär ansvaret för att samarbetet med vårdnadshavarna är systematiskt och för att samarbetet vid behov är mångprofessionellt.

Anordnarna av småbarnspedagogik ska samarbeta med de myndigheter som ansvarar för undervisning, idrott och kultur, socialvård och övrig hälsovård samt med andra för småbarnspedagogiken nödvändiga aktörer.

Samarbete med vårdnadshavarna

Samarbetet med vårdnadshavarna spelar en viktig roll inom småbarnspedagogiken. Vårdnadshavarna bär det primära ansvaret för sina barns fostran. Målet med samarbetet är att vårdnadshavarna och personalen ska förbinda sig till att tillsammans främja barnets uppväxt, utveckling och lärande på ett sunt och tryggt sätt. Samarbetet i det fostrande arbetet ska bygga på förtroende, jämlik kommunikation och ömsesidig respekt.

När det gäller det fostrande arbetet ska värderingar, mål och ansvar diskuteras såväl inom personalen som med vårdnadshavarna. Samarbetet ska vara ömsesidigt och av personalen förutsätts initiativtagande och aktivitet. I samarbetet ska familjernas mångfald, barnets individuella behov samt frågor som gäller vårdnad och föräldraskap beaktas. Vid behov ska en tolk användas under diskussionerna för att säkerställa att alla parter blir förstådda.

Samarbetet kan ha olika syften och se olika ut under barnets tid inom den småbarnspedagogiska verksamheten. Det är viktigt att personalen och vårdnadshavarna utbyter information om barnets dagliga upplevelser.

Samarbete med vårdnadshavarna är en medveten överenskommelse för att agera tillsammans för barnets bästa. Samarbetet ska vara systematiskt. Målsättningen är att främja barnets övergripande utveckling och välmående. Målet för samarbetet med vårdnadshavarna ska vara att utveckla en tillitsfull, avslappnad, naturlig relation med barnets bästa i fokus. Barnets dag ska ses som en helhet. Utöver det dagliga samarbetet på enheterna, erbjuds vårdnadshavarna i Helsingfors regelbundet möjlighet att ta del av utvärderingen av verksamheten och enkäter om kundtillfredsställelse. Resultaten används på enhetsnivå för att utveckla verksamheten.

Vårdnadshavare ska ges möjligheter att delta i planeringen och utvecklingen av målen för den småbarnspedagogiska verksamheten i enheterna och det fostrande arbetet tillsammans med personalen och barnet. Samarbetet kan också främja vårdnadshavarnas kontakt sinsemellan. Vårdnadshavarnas nätverkande och gemensamma aktiviteter vid olika evenemang stärker gemenskapen bland familjerna och stödjer personalen i deras arbete.

Denna gemenskap främjar också tidigt ingripande då mobbning börjar gro eller förekommer i barngruppen.

Många enheter i Helsingfors har föräldraföreningar, vars uppgifter är att främja samarbetet mellan familjerna och enheten, främja barnets välmående, föra fram familjernas åsikter i frågor som gäller fostran och fungera som ett forum för samarbete och kamrattstöd för barnens familjer. Genom detta säkerställs kvaliteten i småbarnspedagogiken och barnets och vårdnadshavarnas delaktighet stärks. Samarbetet beskrivs i mera detalj i verksamhetsplanerna.

Mångprofessionellt samarbete

Syftet med det mångprofessionella samarbetet är att försäkra sig om att den småbarnspedagogiska verksamheten vid enheterna motsvarar barnets behov. I Helsingfors finns olika samsarbetsmodeller till exempel med universiteten, kulturella aktörer och med instanser som erbjuder miljöfostran och rörelse. Samarbetet berikar verksamheten och barnets delaktighet som samhällelig aktör.

Småbarnspedagogiken i Helsingfors samsarbetar med rådgivningspersonalen, barnskyddet samt med andra aktörer inom hälsovården och socialvården. Vikten av samsarbetet ökar om någon av dessa aktörer känner oro för barnets utveckling eller välbefinnande samt när barnets stöd planeras och ordnas. Personalen inom småbarnspedagogiken är skyldiga att göra en barnskyddsanmälan ifall de känner oro för att ett barn far illa och misstänker att det finns behov av att utreda om barnet behöver hjälp av barnskyddet.

I den omfattande hälsoundersökningen, till exempel vid 4-årsålder, ingår med vårdnadshavarens skriftliga samtycke, personalens bedömning av hur ett barn klarar sig i den småbarnspedagogiska verksamheten. Personalens bedömning är en viktig del av bedömningen av barnets helhetsmässiga växande, utveckling och välbefinnande och vid tidig identifiering av barnets behov av stöd i ett mångprofessionellt samsarbete.

Samarbete med förskole- och den grundläggandeundervisningen

Förskoleundervisningen, som regleras av lagen om grundläggande utbildning, är en del av småbarnspedagogiken. Förskoleundervisningen i Helsingfors styrs av läroplanen för förskoleundervisningen i Helsingfors som är utarbetad enligt grunderna för förskoleundervisningens läroplan som Utbildningsstyrelsen har utfärdat.

Den småbarnspedagogiska verksamheten, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen ska bilda en kontinuerlig helhet som är meningsfull för barnet och ger barnet möjlighet till framsteg i sitt lärande. För att stödja barnets utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv ska småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen sträva efter att nå ett förtroendefullt samarbete. Förskoleundervisningen i Helsingfors ordnas både i daghem och i skolor och samarbetet ska ske kontinuerligt. Samverkan mellan personalen i förskoleundervisningen och i den grundläggande utbildningen är särskilt viktigt då barnet ska börja i skolan. Personalen i samråd med gruppens lärare inom småbarnspedagogik ska ge med vårdnadshavarnas samtycke, väsentlig information om barnet vidare till barnets blivande lärare.

Samarbete då barnen flyttar mellan enheter eller grupper

Då ett behov uppstår för ett barn att byta grupp eller enhet, är god informationsöverföring ett sätt att trygga att småbarnspedagogiken genomförs utgående från barnets bästa.

Inom den kommunala verksamheten hålls ett eller flera överföringsmöten innan överföringen. På mötena går personalen tillsammans igenom Barnets plan för småbarnspedagogik och annan viktig information. Då barnet flyttar ordnas besök till den nya gruppen eller enheten innan barnet börjar, så att bytet kan göras smidigt och barnet blir bekant med de nya barnen och vuxna. Det är viktigt att personalen ser barnet i vardagen och lyssnar till hen under övergångsperioden så att barnet känner sig trygg i den nya miljön och kan börja trivas där så fort som möjligt. Personalen lägger vikt vid gruppbildning då det kommer in nya medlemmar i gruppen.

När barnet övergår från småbarnspedagogik som ordnas av en kommun eller privat serviceproducent till småbarnspedagogik som ordnas av en annan kommun eller privat serviceproducent eller då barnet övergår från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen, så gäller bestämmelser för att överlåta uppgifter. Att ett barn deltar i småbarnspedagogisk verksamhet är offentlig information. Det kan ändå finnas uppgifter som berör barnets deltagande i småbarnspedagogisk verksamhet som är sekretessbelagda.

2.5 Synen på lärande

Småbarnspedagogiken bygger på en syn på lärande, enligt vilken barnen växer, utvecklas och lär sig genom att leka, kommunicera med andra människor och den närmaste omgivningen. Synen på lärande utgår från uppfattningen om barnet som en aktiv aktör. Barn är nyfikna till sin natur och de vill lära sig nytt, repetera och upprepa och detta ska tas tillvara. Lärandeprocessen ska bygga på barnets naturliga nyfikenhet och lust att upptäcka.

Lärande är en helhetsbetonad process och sker överallt, planerat och spontant, inte minst genom leken. Lärande inbegriper kunskaper, färdigheter, handlingar, känslor, sinnesförnimmelser, fysiska upplevelser och tankar. Barnet lär sig genom att leka, röra på sig, utforska, utföra små uppgifter, uttrycka sig själv och genom skapande verksamhet. Barnet lär sig också bland annat genom att iaktta och observera sin omgivning och genom att ta efter andras beteende.

Barngruppen och känslan av att ingå i en gemenskap är av central betydelse för barnets lärande och delaktighet. Gemenskapen och samverkan för barnen i grupp betonas och syns genom att barnen stöder, glädjas och lär sig av varandra.

En målinriktad, lagom utmanande verksamhet som intresserar barnet inspirerar hen att lära sig mer. Varje barn ska få uppleva och känna glädje över att lyckas och lära sig och över sig själv som en lärande individ både självständigt och i grupp. Personalen har som uppgift att möjliggöra för barnen ett fullvärdigt medlemskap i gruppen.

Det är viktigt att det som barnet ska lära sig har anknytning till barnets växande färdigheter, erfarenhetsvärld och kulturella bakgrund. Barnet lär sig bäst då de mår bra och känner sig trygga. Det är viktigt att personalen kan skapa lugna och accepterande stunder för barnets lek och lärande. Positiva känsloupplevelser och kommunikation med andra främjar lärandet. Barnet ska få handledning och stöd i sitt lärande, utgående ifrån barnets styrkor och behov.

Inom den svenska småbarnspedagogiken har anordnarna ett gemensamt förhållningssätt och en gemensam syn på barnet. Hur detta förhållningssätt och syn på barnet tillämpas i praktiken sker enligt modeller anordnarna själva väljer. Dessa modeller beskrivs mera ingående i anordnarnas verksamhetsplaner.

2.6 Med barnaögon i den kommunala svenska småbarnspedagogiken

Inom den kommunala småbarnspedagogiken arbetar enheterna med en arbetsmodell som heter Med barnaögon. Med barnaögon (MBÖ) är ett pedagogiskt synsätt med fördjupad förståelse för det enskilda barnet och dess behov. Synsättet präglas av ett övergripande förhållningssätt till barnen och föräldrarna och baserar sig på tvärvetenskaplig forskning om anknytning (trygghet) och temperament (unikhet). Med hjälp av en trygg relation kan barnet utforska och undersöka sin omvärld, utveckla och lära sig samt forma en bild av sig själv som en handlingsbar och kompetent individ.

Arbetsmodellen Med barnaögon bygger på ett individuellt bemötande av barnet och dess behov. Arbetsmodellen innebär att det för varje barn som börjar inom småbarnspedagogik utses en egenvårdare. Då barnet börjar inom småbarnspedagogiken erbjuds möjlighet till mjuklandning, en period för barnet att bli bekant med småbarnspedagogiken innan hen börjar. Egenvårdaren till barnet, engagerar sig i relationen till barnet, stöder barnet, följer och glädjas över dess framsteg samt fungerar som den primära kontakten till familjen. Verksamhet i smågrupper ska användas som en metod för att förverkliga arbetsmodellen på enheterna.

2.7 Mångsidiga kompetenser och lärområden inom småbarnspedagogiken

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att skapa en grund för barnets mångsidiga kompetens. Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter och att agera på det sätt som situationen kräver. Behovet av mångsidig kompetens uppstår ur de förändringar som sker i den omgivande världen. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden kompetenser som överskrider och förenar olika kunskaps- och färdighetsområden. Utvecklingen av mångsidig kompetens bidrar till att barnet växer som individer och som medlemmar i sin grupp. Utvecklingen av mångsidig kompetens börjar i den tidiga barndomen och fortgår hela livet.

Den svenska servicehelheten i Helsingfors bygger på tanken om livslångt lärande. Utvecklingen av mångsidiga kompetenser och livslångt lärande påverkas av verksamhetskulturen, hur lärmiljöerna används och hur barnets välbefinnande och lärande stöds.

Förmåga att tänka och lära sig

Förmågan att tänka och lära sig utvecklas i kommunikation och reflektion med andra människor och omgivningen. Förmågan skapar förutsättningar för utvecklingen av andra kompetenser och livslångt lärande. Den småbarnspedagogiska verksamheten ska lägga grunden för ett kreativt och kritiskt tänkande som är en förutsättning för att söka och strukturera information och skapa ny kunskap.

Barnets förmåga att tänka och lära sig utvecklas med hjälp av mångsidiga och meningsfulla upplevelser. Det ska finnas utrymme för att förundras och göra upptäckter samt känna glädje i lärandet. I leken har barnet möjlighet att använda sin fantasi och sin kreativitet, tillsammans pröva sina idéer och utforska världen. Barnets förmåga att strukturera, benämna och beskriva omgivningen och dess fenomen ska stödjas enligt deras ålder och utveckling. Barnet ska uppmuntras att ställa frågor och ifrågasätta. Barnet och de vuxna gläder sig över framgångar tillsammans och barnet lär sig att uppmuntra varandra. Barnet uppmuntras att vara ihärdigt, att inte låta sig nedslås av misslyckanden och att hitta lösningar i olika situationer. Barnet ska handledas att vara uppmärksamma också under längre tider. En tillräcklig fysisk aktivitet dagligen stödjer barnens förmåga att tänka och lära sig. Helsingfors stad erbjuder flera friluftsområden och idrotts- och kulturbyggnader att besöka.

Kulturell och kommunikativ kompetens

Barnen växer i en värld som kännetecknas av kulturell, språklig och åskådningsmässig mångfald, vilket ger de sociala färdigheterna, kommunikationsfärdigheterna och den kulturella kompetensen ökad betydelse. Kulturell och kommunikativ kompetens kännetecknas av förmåga att lyssna, identifiera och förstå olika synsätt samt förmåga att reflektera över sina egna värderingar och attityder. Att kunna kommunicera, uttrycka sig och förstå andra har stor betydelse för människans identitet, funktionsförmåga och välbefinnande.

Personalens sätt att bemöta olika människor på ett positivt sätt och deras positiva inställning till en mångfald av språk, kulturer och åskådningar fungerar som modell för barnet. Personalen ska handleda barnet att vara vänligt och att uppföra sig väl mot andra. En verksamhet som baserar sig på samarbete skapar möjligheter att öva sig i att kommunicera och uttrycka sig i olika situationer och med olika människor. Personalen ska tillsammans med barnet hjälpa hen att utveckla sin empatiska förmåga, lära sig att objektivt granska olika situationer samt ge verktyg till konfliktlösning. På så sätt stärks barnets sociala färdigheter. Barnet ska få stöd i att forma sin kulturella identitet. Till exempel sagor, berättelser, lekar, måltider och fester ger goda möjligheter att dela erfarenheter om olika traditioner och vanor. Barnet ska stödjas i att utveckla en positiv inställning till mångfald. I Helsingfors ska den kulturella mångfalden beaktas i den småbarnspedagogiska verksamheten. Utflykter, samarbete med vårdnadshavarna och kulturella instanser utvidgar lärmiljön i småbarnspedagogiken.

Vardagskompetens

Alla behöver kunna ta hand om sig själva, värna om sin hälsa och trygghet. Barnet ska stödjas att gradvis bli mera självständiga. Barnet ska få hjälp och de ska uppmuntras att be om hjälp vid behov. Barnet ska få träna olika färdigheter, till exempel att klä på sig, äta och sköta sin personliga hygien och ta hand om sina egna saker. Barnet ska vägledas att handla ansvarsfullt och tryggt i lärmiljöerna samt i naturen och i trafiken. Personalen ska tillsammans med barnet diskutera frågor som främjar deras välbefinnande, till exempel betydelsen av vila, kost, fysisk aktivitet och psykisk hälsa. Barnet ska få hjälp i att uttrycka och reglera sina känslor. Barnets emotionella färdigheter stärks när barnet får lära sig att upptäcka, förstå och sätta ord på känslor. Barnet ska också få handledning i att respektera sin egen och andras kroppsliga integritet. Inom småbarnspedagogiken förhåller vi oss positivt till barnets frågor om kroppen och sexualitet. Barnets kroppsliga självkännedom stöds på ett accepterande och tryggt sätt så att barnet kan uppleva att sin egen kropp är värdefull och kan respektera andras.

Multilitteracitet och digital kompetens

Multilitteracitet är en central grundläggande färdighet som behövs i barnets och familjernas vardag, för delaktighet i samhället, till att förstå mångfalden av kulturella meddelanden och den omgivande världen samt för kommunikation. Den är nära kopplat till förmågan att tänka och lära sig. Multilitteracitet är också förmåga att tolka olika miner, kroppsspråk, beröring och gester, vilket är en viktig uttrycksform för speciellt små barn som ännu inte kan tala. Personalen ska tillsammans med barnet diskutera om innehållet, ge ord och betydelse för det och skapa sammanhang. Barnet ska uppmuntras att undersöka och observera informations- och kommunikationsteknikens roll i vardagslivet och stifta bekantskap med olika digitala verktyg, applikationer och spel. Då barnet ges möjligheter att göra olika försök och att producera innehåll, självständigt och tillsammans med andra barn, med hjälp av digitala verktyg, främjas deras kreativa tänkande, samarbetsförmåga och grundläggande

färdigheter inom läs- och skrivfärdighet. Personalen ska handleda barnet i att använda digitala verktyg på ett mångsidigt och tryggt sätt.

Multilitteracitet bygger på det vidgade textbegreppet, enligt vilket texter kan vara bland annat skriftliga, verbala, audiovisuella eller digitala. Multilitteracitet omfattar olika färdigheter, till exempel bildkunskap, numerisk läskunnighet, mediekunskap och grundläggande läsfärdighet. Med multilitteracitet avses också förmåga att tolka och producera olika slag av meddelanden. För att utveckla multilitteracitet behöver barnet en vuxen förebild, en rik textmiljö, kultur producerad av barn och kulturella tjänster avsedda för barn. Helsingfors erbjuder samarbetsparter som tillsammans med småbarnspedagogiken främjar barnens multilitteracitet, så som bibliotek, kulturevenemang, teatrar, muséer och galleri.

När man planerar och förverkligar verksamheten ska barnets lek, erfarenhet och kunnande som har med media att göra beaktas. Mångfalden i mediavärlden ska också beaktas vid val av bilder, böcker, program, spel och digitala innehåll. Informationens ursprung och innehåll ska diskuteras då man söker, använder och jämför olika källor. Tillsammans med barnen utnyttjas applikationer och nättjänster som hör till vardagen, till exempel kartor och reseplanerare då gruppen gör utflykter i sin närmiljö.

Barnets egen fantasi och leken ligger som grund då barnet självt producerar digitalt innehåll som är meningsfullt. Barnet leker genom att fotografera, filma, banda in och lyssna på ljud. Mediefostran sker då barnet bygger upp sin egen estetik, övar sig att iaktta omgivningen och lär sig förhålla sig kritiskt till media som finns i omgivningen.

Förmåga att delta och påverka

Förmåga att delta och påverka på ett aktivt och ansvarsfullt sätt lägger grunden för en demokratisk och hållbar framtid. Det förutsätter att barnet har förmåga och vilja att delta i den gemensamma verksamheten och litar på sina möjligheter att påverka. Till barnets rättigheter hör att bli hörd och att vara delaktiga i frågor som påverkar hens liv.

Att bemöta barnet med respekt, ta hänsyn till hens tankar och bemöta initiativ stärker barnets förmåga att delta och påverka. Barnet ska vara med och planera, genomföra och utvärdera verksamheten tillsammans med personalen. Barnet lär sig då samtidigt att kommunicera och att förstå betydelsen av gemensamma regler, överenskommelser och tillit. Personalen ansvarar för att varje barn har möjlighet att delta och påverka. I följande figur beskrivs en del av de sakerna som barnen önskar att få göra och uppleva om inom småbarnspedagogiken i Helsingfors. I figuren 4 nedan har barnens egna ord och citat använts.

Lärområden

Lärområdena beskriver den pedagogiska verksamhetens centrala mål och innehåll. Lärområdena styr hur personalen tillsammans med barngruppen ska planera och genomföra en mångsidig och helhetsskapande pedagogisk verksamhet. Barnet har rätt att få mångsidiga upplevelser inom de olika lärområdena. Lärområdena ska inte genomföras som separata helheter, utan deras teman ska kombineras och anpassas utgående från

barnets intressen och kompetens. En helhetsskapande pedagogisk verksamhet gör det möjligt att granska och undersöka olika företeelser och fenomen i ett brett perspektiv. Teman kan till exempel växa fram i samband med lekar, sagor, utflykter eller i spontana kommunikationssituationer mellan barnen och personalen samt i kommunikationen barnen emellan. Det sätt på vilket målen för lärområdena förverkligas varierar beroende på temat, situationen och hur barnet lär sig. Personalen ansvarar för att den pedagogiska verksamheten främjar utvecklingen och lärandet hos barn i olika åldrar.

Språkens rika värld

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att stödja utvecklingen av barnets språkliga kunskaper och färdigheter samt deras språkliga identiteter. Barnets intresse och nyfikenhet för språk, texter och kulturer ska stärkas. Med tanke på språkinläringen är det viktigt att vara medveten om att barn i samma ålder kan befinna sig i olika skeden av språkutvecklingen inom olika delområden. De **språkliga identiteterna utvecklas** när barnen får stöd och handledning inom de centrala delområdena för språkliga kunskaper och färdigheter. Språkutvecklingen har också samband med andra delområden inom mångsidig kompetens, bland annat, multiliteracitet kulturell och kommunikativ kompetens och vardagskompetens. När barnens språkliga färdigheter utvecklas ger det barnen nya möjligheter att påverka, delta och vara aktiva aktörer.

För barnet är språket både ett föremål och ett verktyg för lärandet. Med hjälp av sin språkliga uttrycksförmåga kan barnet hantera olika situationer och företeelser, kommunicera med andra, uttrycka sig och skaffa information. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barnet regelbundet få uppmuntrande respons på sin språkliga uttrycksförmåga och sina kommunikationsfärdigheter.

Barnet kan lära sig flera språk samtidigt, till exempel så att språken utvecklas och används på varierande sätt i olika sammanhang. Inom verksamheten ska man ta hänsyn till att barnen lever i olika språkliga miljöer. Språkbruket och sättet att kommunicera varierar mellan hemmen och i vissa hem talas det flera språk. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska språklig och kulturell mångfald synliggöras i samarbete med vårdnadshavarna, vilket stödjer utvecklingen av barnets språkliga identiteter.

Med tanke på utvecklingen av **kommunikationsfärdigheter** är det viktigt att barnet upplever att de blir hörda och att deras initiativ blir bemötta. Det är centralt att personalen är sensitiv för och reagerar även på barnets non-verbala budskap. Utvecklingen av kommunikationsfärdigheter stöds genom att barnet uppmuntras att kommunicera med personalen och med varandra.

Genom att systematiskt verbalisera och diskutera med barnet stöds utvecklingen av barnets ordförråd. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska språkbruket vara beskrivande

och korrekt. Barnets **språkförståelse** ska vid behov stödjas med hjälp av bilder, föremål och tecken. Utvecklingen av barnets **muntliga språkfärdighet** ska följas upp och handledas. Barnet ska uppmuntras att tala i olika situationer, beakta tonfall och betoningar både med vuxna och med varandra. Detta främjar förmågan att använda och förstå talat språk. Genom

Den **språkliga uttrycksförmågan** ska stimuleras och barnet och personalen ska tillsammans fundera över användningen av språk i olika situationer. Syftet är att stärka förmågan att anpassa språket enligt situationen. Barnet ska få öva sig i att berätta, förklara och diskutera. När barnet får leva sig in i olika situationer, använda humor och lära sig goda vanor stärks deras språkliga uttrycksförmåga. Genom att barnet bekantar sig med olika typer av texter utvecklas den språkliga uttrycksförmågan och förmågan att skilja på talat och skrivet språk.

Barnets språkliga uttryck berikas då deras **verbala arbetsminne och ordförråd** utökas. Till personalens uppgift hör att medvetet stödja denna utveckling genom att leka med språket, använda ramsor och sånger, benämna saker och att använda beskrivande ord. En rofylld tid för diskussioner, läsning och berättelser ger barnet möjlighet att fundera över ords och texters betydelser och att lära sig nya begrepp i olika kontexter.

Personalen ska väcka och öka barnets intresse för språklig medvetenhet, talat och skrivet språk och småningom också för att läsa och skriva. Genom att iaktta och undersöka språk styrs barnets uppmärksamhet från ordens betydelse till språkets former och strukturer, bland annat till ord, stavelser och ljud. Barnen ska tillåtas att lekskriva och lekläsa.

I småbarnspedagogiken ska rika och varierande texter användas. Personalen ska tillsammans med barnet bekanta sig med barnlitteratur på ett mångsidigt sätt. Barnet ska få höra berättelser och de ska uppmuntras att hitta på egna berättelser. Barnets berättelser, ramsor och verbala budskap ska dokumenteras. För att stödja multilitteraciteten inom den småbarnspedagogiska verksamheten ska vid sidan om talat språk också bland annat visuella, auditiva och audiovisuella meddelanden och texter användas.

Mina många uttrycksformer

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att på ett målinriktat sätt stödja utvecklingen av barnets musikaliska, visuella, verbala och kroppsliga uttrycksförmåga och att låta barnet bekanta sig med kulturarvet och olika konstarter. Barn uttrycker sig ofta på ett helhetsbetonat sätt och kombinerar olika uttrycksformer på ett kreativt sätt. Att uppleva och uttrycka konst främjar barnets förutsättningar för lärande, deras sociala färdigheter, positiva självbild och förmåga att förstå och strukturera sin omvärld. Förmågan att tänka och lära sig utvecklas då barnet undersöker, tolkar och skapar mening genom att öva att uttrycka sig på olika sätt. Förmågan att fantisera och föreställa sig olika saker är central också då barnets

estetiska tänkande utvecklas. Att bekanta sig med kulturarvet, konst och olika uttrycksformer stärker barnets mångsidiga kompetenser också när det gäller delområdena multilitteracitet och förmåga att delta och påverka.

Genom att uttrycka sig på olika sätt upplever och gestaltar barnet världen på ett sätt som tilltalar och inspirerar hen. Konstnärliga uttrycksformer uppmuntrar barnet att synliggöra sina iakttagelser, känslor och kreativa tankar. Olika uttrycksformer ska utforskas med hjälp av olika sinnen, arbetssätt, lärmiljöer och genom att ta vara på kulturutbudet i närmiljön. Estetiska och inspirerande lärmiljöer, tillgång till mångsidiga redskap och material samt tillräcklig handledning har stor betydelse då barnen bekantar sig med olika uttrycksformer.

Konstfostran omfattar både spontan och på förhand planerad verksamhet. I skapande och lärande processer betonas att barnet ska få möjligheter att försöka och undersöka samt öva olika arbetsfaser och dokumentera dem. Varje barns individuella sätt att uttrycka sig ska stödjas och barnens gemensamma kreativa processer ska ges tillräckligt med tid och utrymme. Personalens, barnens och samarbetspartnernas specialkompetens berikar konstfostran.

Inom småbarnspedagogiken är målet att utveckla barnets förmåga att uttrycka sig musikaliskt genom att ge barnet musikaliska upplevelser och stärka deras intresse och förhållande till musiken. Barnet ska få lyssna och uppleva musik, röra sig till musik, pröva olika instrument och att iaktta ljudmiljön. Barnets förmåga att uppfatta musik, ljudlängd, ljudnivå, ljudstyrka och klangfärger utvecklas genom lekfull musikalisk verksamhet. Barnet ska få erfarenheter av grundrytm, ordrytm och av att använda kroppen som instrument. Barnet ska uppmuntras att använda sin fantasi och att uttrycka tankar och känslor som musiken väcker, till exempel i bilder eller genom att berätta, sjunga och dansa. Barnet ska också få erfarenheter av att skapa musik tillsammans och öva inför mindre musikframföranden samt uppleva glädjen över att lyckas i ett framförande.

När det gäller den visuella uttrycksförmågan är målet att utveckla barnets förhållande till bildkonst, annan visuell kultur och kulturarvet. Barnet ska ges möjligheter till att njuta av att skapa bilder och få estetiska upplevelser och erfarenheter av konst. Barnet ska träna sitt visuella tänkande och sin förmåga att iaktta och tolka bilder genom att uttrycka sig visuellt på flera olika sätt. Förmågan att skapa bilder utvecklas med hjälp av olika sinnen och genom att skapa samband med andra uttrycksformer. Barnet ska få pröva att skapa bilder på olika sätt och med olika verktyg och material, till exempel genom att måla, rita, bygga och skapa mediepresentationer. Personalen och barnen ska iaktta och analysera bilder, konstverk, medieinnehåll och föremål som barnen själva producerat och olika objekt i naturen och den byggda miljön. Barnet ska handledas att tolka och beskriva sina tankar om budskapet i bilderna. Bilder ska studeras med avseende på till exempel färg, form, material, upphovsman, i vilket sammanhang bilderna visas och vilka känslor de framkallar.

Barnet ska få träna sin förmåga att planera och lösa problem på ett kreativt sätt och fördjupa sin kunskap om konstruktioner, material och tekniker i slöjd, till exempel genom att modellera, bygga, sy och snickra. Avsikten är att ge barnet möjligheter att glädjas över att skapa, uppleva och upptäcka samt att njuta av att vara kreativa och sätta sin egen prägel på arbetet. Barnet ska ges möjligheter att experimentera med, undersöka och kombinera olika mjuka och hårda material samt att lära sig de tekniker som behövs i arbetet.

Barnet ska uppmuntras att uttrycka sig verbalt och kroppsligt till exempel med hjälp av drama, dans och lek. Målet är att övningarna och lekarna ska ge barnet möjlighet att uppleva, uttrycka sig och kommunicera verbalt och kroppsligt på ett mångsidigt sätt. Barnets fantasier, upplevelser och iakttagelser bearbetas gemensamt. Barnet ska få erfarenheter både av att uttrycka sig spontant och av kreativa processer som planeras, genomförs och utvärderas gemensamt. Barnlitteratur, ordkonst, olika former av teater, dans och cirkus ska utnyttjas mångsidigt i verksamheten.

Jag och vår gemenskap

Då barnet börjar i den småbarnspedagogiska verksamheten blir deras livsmiljö utanför hemmet större. Utöver det egna hemmets traditioner, vanor, värderingar och åskådningar möter barnet också andra sätt att tänka och handla. Småbarnspedagogikens uppdrag är att utveckla barnets förmåga att förstå mångfalden i närmiljön och att öva sig att fungera i den. Uppdraget betraktas ur olika perspektiv: etiskt tänkande, åskådning, närmiljöns förflutna, nutid och framtid samt media. I verksamheten kan man på ett mångsidigt sätt använda till exempel sagor, musik, bildkonst, lek, drama, olika medieinnehåll samt gäster, besök och evenemang i den närmaste omgivningen. Lärområdet stödjer barnets mångsidiga kompetenser särskilt inom delområdena kulturell och kommunikativ kompetens samt förmåga att tänka och lära sig.

Personalen ska stödja barnens förmåga till etiskt tänkande genom att i barngruppen fundera på etiska frågor som förekommer i olika sammanhang eller som barnen funderar över. Det kan handla om teman som vänskap, skillnaden mellan rätt och fel eller rättvisa. Det kan också handla om rädsla, sorg och glädje. Etiska frågor ska behandlas så att barnet kan känna sig tryggt och accepterat. Barngruppens gemensamma regler och varför de behövs, diskuteras med barnen.

Inom åskådningsfostran ska barnen i första hand bekanta sig med de religioner och övriga åskådningar som finns i barngruppen. Målet är att främja ömsesidig respekt och förståelse gentemot olika åskådningar samt stödja barnets kulturella och åskådningsrelaterade identiteter. Åskådningarna kan undersökas på ett naturligt sätt i samband med till exempel årstidsfester och evenemang samt i olika situationer i vardagen så som vid påklädning eller vid måltider. Det ska finnas utrymme för barnet att förundras och de vuxna ska tillsammans med dem fundera på frågor om livet. När det gäller åskådningsfostran ska personalen samarbeta med vårdnadshavarna samt ta hänsyn till och respektera varje familjs bakgrund,

åskådningar och värderingar. Åskådningsfostran stödjer barnets mångsidiga kompetens bland annat inom delområdena kulturell och kommunikativ kompetens samt förmåga att tänka och lära sig.

Genom att fundera över närmiljöns förflutna, nutid och framtid riktas barnets intresse mot historiska frågor och byggandet av en hållbar framtid. Mångfalden i barnens uppväxtmiljöer granskas också. Barnen ska ges möjligheter att leva sig in i historiska händelser och situationer. Viktiga informationskällor är barnet själva och deras personliga historia samt personer, föremål och platser i den närmaste omgivningen. Också vårdnadshavarnas sakkunskap om sitt eget kulturarv kan utnyttjas. Det förflutna kan utforskas till exempel med hjälp av lekar och musik som var aktuella när barnens mor- och farföräldrar var barn. Nutiden iakttas genom att personalen tillsammans med barnet diskuterar aktuella frågor som barnet funderar över eller är intresserad av. Mångfalden i närmiljön ska undersökas och respekteras. Personalen undersöker tillsammans med barngruppen människors, könets och familjernas mångfald. Målet är att barnet ska lära sig förstå att människor är olika men ändå lika värda.

Utöver det förflutna och nutiden är det viktigt att fundera över framtiden och hur vi kan påverka och bidra till en hållbar framtid. Det kan man göra till exempel i samband med att man planerar lekar till den kommande årstiden eller då man planerar den egna lärmiljön. Tillsammans med barngruppen kan man till exempel bygga framtida fantasivärldar eller reflektera kring framtiden utgående från yrken som intresserar barnen.

Inom småbarnspedagogiken har mediefostran som uppdrag att stödja barnets förutsättningar att vara aktiva och uttrycka sig i gruppen. Personalen ska tillsammans med barngruppen bekanta sig med olika medier och pröva att producera medieinnehåll på ett lekfullt sätt i trygga miljöer. I barngruppen ska man fundera och diskutera över medieinnehåll som anknyter till barnens liv och innehållets sanningsenlighet. Samtidigt utvecklar barnet sina färdigheter i käll- och mediekritik. Barnet ska få handledning i att använda medier på ett ansvarsfullt sätt med hänsyn till sitt eget och andras välbefinnande. Teman som förekommer i medierna kan tas upp till exempel i rörelselekar, genom att rita eller med hjälp av drama.

Jag utforskar min omgivning

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att ge barnet färdigheter att iakttä, strukturera och förstå sin omgivning. Barnet ska handledas att utforska och röra sig i naturen och den byggda miljön. Småbarnspedagogiken ska stödja utvecklingen av barnets **matematiska tänkande** och stärka en positiv inställning till matematik. Småbarnspedagogiken ska även omfatta **miljöfostran** och **teknologifostran**. Egna iakttagelser, upplevelser och erfarenheter i anslutning till lärmiljöerna hjälper barnet att förstå orsakssammanhang och att utvecklas som en tänkande och lärande individ. Utveckling av förmågan att benämna saker och använda olika begrepp främjar barnens multilitteracitet.

Målet med småbarnspedagogiken är att erbjuda barnet, oberoende av på vilket stadium av sitt matematiskt tänkande de befinner sig, glädje över insikt och lärande. Barnen ska stifta bekantskap med matematiken och dess delområden på ett åskådligt och lekfullt sätt. Barnet ska handledas att upptäcka former, antal och förändring i vardagliga situationer och i sin näromgivning. Barnet ska uppmuntras att fundera över och beskriva sina matematiska iakttagelser genom att presenteras och utforskas dem, till exempel med kroppen eller med hjälp av olika redskap och bilder. Barnet ska ges möjligheter att klassificera, jämföra och rangordna saker och ting och att hitta och skapa lagbundenheter och förändringar. Barnet ska också uppmuntras att hitta problem som anknyter till lärmiljön, fundera över dem, dra slutsatser och söka lösningar på dem.

Utvecklingen av barnens taluppfattning ska stödjas mångsidigt i interaktiva situationer, till exempel genom lek och med hjälp av material som intresserar barnen. Barnet ska uppmuntras att iaktta antal i miljön och, i takt med att färdigheterna ökar, att kombinera dem med motsvarande räkneord och siffersymboler. Förmågan att se och räkna upp talföljder kan utvecklas till exempel med hjälp av rim och ramsor. I barngruppen provar man på att mäta och få en förståelse för plats- och jämförelsebegrepp till exempel genom rörelselekar, att rita eller med hjälp av olika redskap.

Barnets förmåga att uppfatta rum och nivåer ska stödjas genom olika övningar. Barnet ska uppmuntras att undersöka olika geometriska former och att leka med dem. För att stärka barnets geometriska tänkande ska barnen ges möjligheter att bygga, pyssla och modellera. Tidsbegreppet utforskas till exempel genom att iaktta årstiderna och dygnets olika tider.

Syftet med **miljöfostran** är att stärka barnets förhållande till naturen, lära dem att bete sig ansvarsfullt i miljön och handleda dem att stegvis tillägna sig en hållbar livsstil. Miljöfostran omfattar tre dimensioner: att lära sig i miljön, att lära sig om miljön och att agera till förmån för miljön. Den närbelägna naturen och den byggda miljön är både föremål för lärande och lärmiljöer.

Att göra utflykter i naturen och i den byggda miljön samt att undersöka omgivningen är en viktig del av den småbarnspedagogiska verksamheten. Genom positiva upplevelser lär sig barnet att njuta av naturen och närmiljön och det stärker barnets förhållande till sin omgivning. Olika naturfenomen iakttas med flera sinnen och under olika årstider och i barngruppen diskuterar och undersöker man dem. Samtidigt lär sig barnet att använda begrepp som hör ihop med omgivningen. Genom att öva sig att känna igen olika växt- och djurarter stärks kunskapen om naturen. I barngruppen övar man att söka information om frågor som intresserar barnen. Naturen kan också vara en plats för estetiska upplevelser och avkoppling.

Barnet ska handledas att vörda naturen och dess växter och djur. Tanken med miljöfostran är att barnet ska tillägna sig en hållbar livsstil och öva färdigheter som den förutsätter.

Sådana färdigheter är bland annat att inte skräpa ned i samband med utflykter, att lära sig måttlighet och sparsamhet, att förhålla sig ansvarsfullt i samband med måltider, att spara energi och att minska avfallet genom till exempel återvinning, reparation av föremål och återanvändning. Samtidigt ska barnet handledas att fästa uppmärksamhet vid konsekvenserna av olika handlingar.

Syftet med **teknologifostran** är att uppmuntra barnen att bekanta sig med undersökande och experimenterande arbetssätt. Barnet ska handledas att upptäcka teknik i omgivningen och att hitta på egna kreativa lösningar. Barnet ska även uppmuntras att ställa frågor, att gemensamt söka svar på dem och att dra slutsatser.

Personalen ska tillsammans med barnen iakttä tekniska lösningar i vardagen och bekanta sig med digitala verktyg och hur de fungerar. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid en trygg användning av maskiner och apparater. Barnet ska ges möjligheter att förverkliga sina egna idéer till exempel genom att bygga med olika material och testa hur olika apparater fungerar. De ska också uppmuntras att beskriva sina lösningar. Tillsammans i barngruppen ska man lösa problem och glädjas över att lyckas. Målet är att barnet genom egna erfarenheter ska komma till insikt om att tekniken är ett resultat av mänsklig aktivitet. I verksamheten kan man använda tekniska lösningar som finns i närmiljön, till exempel i leksaker, och undersöka hur de fungerar.

Jag växer, rör på mig och utvecklas

Detta lärområde omfattar mål som anknyter till **fysisk aktivitet, matfostran, hälsa, trygghet och säkerhet**. Ett uppdrag inom småbarnspedagogiken är att tillsammans med vårdnadshavarna lägga grunden för en livsstil som värnar om hälsa och välbefinnande och som främjar fysisk aktivitet. I Helsingfors stads kommunala småbarnspedagogik värderas detta lärområde högt, speciellt att vardagsrörelsen ökar både bland barn och personal. Många åtgärder vidtas för att staden ska lyckas med detta. Lärområdet stödjer barnens mångsidiga kompetenser särskilt inom delområdet vardagskompetens.

Syftet med småbarnspedagogiken är att inspirera barnen att röra på sig på många olika sätt och känna glädje över att röra på sig. Utöver handledd fysisk aktivitet ska barnen också varje dag ges tillräckliga möjligheter att fritt röra på sig både inomhus och utomhus. Den fysiska fostran ska vara regelbunden och barncentrerad, mångsidig och målinriktad. Tillräcklig fysisk aktivitet är viktig för barnets sunda uppväxt, utveckling, lärande och välbefinnande.

Fysisk aktivitet innebär olika typer av rörelseaktiviteter och olika ansträngande sätt att röra på sig, till exempel att leka inomhus och utomhus, samt att göra utflykter och delta i ledda rörelsestunder. Att röra på sig tillsammans utvecklar barnens sociala färdigheter, så som kommunikationsfärdigheter och självregleringsförmåga. I samarbete med vårdnadshavarna

ska barnen uppmuntras till fysisk aktivitet också på fritiden i olika utrymmen och i olika terränger och förhållanden utomhus. Den fysiska aktiviteten ska vara en naturlig del av barnets dag.

Småbarnspedagogiken har även som uppdrag att utveckla barnens kroppskännedom och -kontroll samt kroppsintegritet. Grundläggande motoriska färdigheter, till exempel balans- och rörelseförmåga och förmåga att hantera redskap utvecklas också.

Lärnmiljöerna ska byggas upp så att redskap av olika material, finns tillgängliga för att inspirerar barnet att röra på sig. De ska vara trygga och tillgängliga så att barnet kan använda dem också för spontana aktiviteter och lekar. Den fysiska aktiviteten ska varieras på ett naturligt sätt med avseende på längd, intensitet och tempo. Barnet ska få erfarenheter av att röra på sig individuellt, parvis och i grupp. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barnen få erfarenheter av olika rörelselekar, till exempel traditionella gårdslekar, sago- eller musikgymnastik. De olika årstiderna utnyttjas så att barnet har möjligheter att lära sig för årstiderna typiska sätt att röra på sig utomhus.

Regelbunden och ledd fysisk aktivitet spelar en stor roll för barnets helhetsmässiga utveckling och motoriska lärande. Därför är det viktigt att systematiskt observera hur barnets motoriska färdigheter utvecklas. Personalen ska planera dagsstrukturen, inomhus- och utomhusmiljön samt verksamhetens innehåll så att barnet kan njuta av att röra på sig i olika sammanhang på flera olika sätt.

Syftet med matfostran är att främja ett positivt förhållningssätt till mat och ätande samt stödja mångsidiga och hälsosamma matvanor. Barnen ska handledas att äta självständigt, mångsidigt och tillräckligt. De dagliga måltiderna ska avnjutas i en lugn atmosfär och barnen ska få lära sig gott bordsskick, att ge matro och att äta tillsammans. Med hjälp av olika sinnen och genom att noga studera maten bekantar man sig med maträtter, deras ursprung, utseende, sammansättning och smak. Samtal, sagor och sånger om mat utvecklar barnets ordförråd angående mat.

I småbarnspedagogiken ska man tillsammans med barnen fundera över faktorer som är förknippade med hälsa, trygghet och säkerhet. Barnets förmåga att sköta sin hälsa och personliga hygien ska stödjas. I barngruppen ska man diskutera betydelsen av att röra på sig, kost, vila och ha goda mänskliga relationer för välbefinnandet och hälsan. Barnet ska få lära sig om säkerhet i dagliga situationer. Det kan till exempel vara påklädnings-, måltids-, lek- eller utomhussituationer. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barnet bekanta sig med regler för hur man rör sig tryggt och de ska öva sig att röra sig tryggt i trafiken. Målet är att stödja barnens känsla av trygghet och säkerhet, lära dem att be om och söka hjälp och att handla tryggt i olika situationer och miljöer.

2.8 Barnets plan för småbarnspedagogik

Ett barn som deltar i småbarnspedagogisk verksamhet har rätt till systematisk och målinriktad vård, fostran och lärande, från det att barnet börjar inom småbarnspedagogiken tills barnet börjar i skolan. För alla barn utarbetas, tillsammans med läraren inom småbarnspedagogik, barnet och vårdnadshavarna, en Barnets plan för småbarnspedagogik.

Det är personalens ansvar att bjuda in vårdnadshavarna till pedagogiska samtal där Barnets plan för småbarnspedagogik utarbetas, utvärderas och utvecklas med fokus på den pedagogiska verksamheten. Barnets intressen, styrkor, åsikter, önskemål och behov ska kartläggas och beaktas i planen. De mål som beskrivs i Barnets plan för småbarnspedagogik ska ligga som grund då verksamheten i barngruppen planeras och utarbetas, samt då lärmiljöerna utvecklas för verksamhetsåret.

Vid daghemmen ansvarar läraren inom småbarnspedagogik för att Barnets plan för småbarnspedagogik utarbetas, skrivs ner och utvärderas.

Familjedagvårdsledaren har sakkunskap som används då en plan utarbetas för barnet i familjedagvården. Det är viktigt att vårdnadshavarnas och personalens iakttagelser och uppfattningar om barnets utveckling och lärande, samt förmåga att fungera i grupp, överensstämmer med det som anges i Barnets plan för småbarnspedagogik.

I Barnets plan för småbarnspedagogik ska anges barnets eventuella stöd för utveckling och lärande, samt hur stödet genomförs. Speciallärare inom småbarnspedagogik deltar i bedömningen av barnets stödbehov och stödåtgärder eller i genomförandet av dem efter behov. Sakkunniga och andra parter som stödjer barnets utveckling och lärande deltar vid behov i utarbetandet av planen.

Barnets plan för småbarnspedagogik ska följas upp och utvärderas minst en gång om året, alltid vid behov och uppdateras då barnets behov ändras. Initiativet till att granska planen kan komma från barnets vårdnadshavare, personalen eller annan myndighet som man samarbetat med i frågor som gäller barnet. Planen uppdateras och utvärderas tillsammans med vårdnadshavarna och barnet. Då Barnets plan för småbarnspedagogik utvärderas ska fokus särskilt läggas på hur verksamheten organiserats och hur pedagogiken genomförts. Personalen och barnen samlar och sparar betydelsefulla dokument, som sedan ligger som grund för det pedagogiska samtalet och Barnets plan för småbarnspedagogik. Den pedagogiska dokumentationen ska synliggöra för det enskilda barnet och dess vårdnadshavare, barnets egen lärandeprocess.

Alla i personalen ansvarar för att befrämja barnets välmående och förverkligandet av de uppställda målen. Alla i personalen ansvarar för den dagliga kontakten till familjerna.

Barnets plan för småbarnspedagogik är sekretessbelagd. De personer som arbetar med den har dock rätt att få information av varandra om sådana uppgifter som är nödvändiga för att ordna kvalitativ småbarnspedagogik.

3 Verksamhetskulturen

Anordnaren av småbarnspedagogik och de personer som leder småbarnspedagogiken ska skapa förutsättningar för att utveckla och utvärdera verksamhetskulturen inom de olika verksamhetsformerna och enheterna inom småbarnspedagogiken. Detta kräver att personalen skapar en öppen och respektfull dialog om verksamhetskulturen samt vilja att utveckla och utvecklas med den. Förtroendet för varandras professionalitet och yrkeskunnande ligger som grund för en god verksamhetskultur.

Verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken är en helhet som omfattar:

- värderingar och principer
- tolkning av de normer och mål som styr arbetet
- lärmiljöer och arbetssätt
- olika former av samarbete
- kommunikation och atmosfär
- personalens kompetens, professionalism och utvecklingsinriktat arbetssätt
- ledningsstrukturer och -praxis
- organisering, planering, genomförande och utvärdering av verksamheten.

I Helsingfors ska alla arbetssätt beakta barnets bästa. Planeringen och utvecklingen ska stödja såväl barnets som gruppens välmående, utveckling och lärande samt kunna motiveras pedagogiskt.

Enhetens verksamhetskultur och faktorer som påverkar den, så som personalens arbetssätt, organisering av verksamheten och personalens arbetstider ska regelbundet utvärderas. Det är viktigt att personalen är medveten om att deras sätt att agera och kommunicera överförs som en modell till barnet. På så sätt tillägnar sig barnet gemenskapens värderingar, attityder och vanor. I första hand ska alltid barnets perspektiv och verksamhetsprinciperna vara sådana att det möjliggör ro och tid för obruten lek.

Verksamhetskulturen påverkas i hög grad av ledarskapet. Ledarens uppgift är att upprätthålla en diskussion tillsammans med personalen om verksamhetskulturens natur, utveckling och utvärdering. Genom att skapa strukturer för professionella diskussioner främjar ledaren en verksamhetskultur som kännetecknas av delaktighet och kollegialt lärande. Det omfattar alla sådana åtgärder som ger personalen förutsättningar för goda arbetsförhållanden, förutsättningar att utveckla och utnyttja sin yrkeskompetens och sin utbildning och att genomföra pedagogisk verksamhet.

Ledaren ska stödja gemenskapen så, att den utvecklas till en lärande gemenskap där var och en utvecklar och delar med sig av sin kompetens. Ledaren ska ansvara för att den gemensamma verksamhetsidéen och målen för verksamheten syns i det praktiska arbetet. Barnet och familjen ska vara med och utveckla och utvärdera verksamhetskulturen.

Alla medlemmar i en gemenskap påverkar verksamhetskulturen och verksamhetskulturen påverkar i sin tur alla medlemmar, oberoende av om de är medvetna om det eller inte.

Strukturen på dagen, veckan och månaden ska utgå ifrån barnets och barngruppens behov samt en pedagogiska verksamheten. Den ska vara tydlig och synliggjord för alla.

De enhetsvisa verksamhetsplanerna, kompletterar planen för småbarnspedagogik i Helsingfors. Där beskrivs hur planens innehåll, metoder och målsättningar förverkligas i småbarnspedagogiken. Verksamhetsplanen godkänns av anordnaren av småbarnspedagogik. Verksamhetsplanerna utarbetas årligen av lärare inom småbarnspedagogik i samverkan med den övriga personalen, barnen och familjerna.

Personalen i daghemmen, gruppfamiljedaghemmen och familjedagvårdarna planerar årligen sin verksamhet och skriver in målsättningarna och metoderna i verksamhetsplanen som utgår ifrån barnens förkunskaper, intressen, styrkor och behov. Utvärderingen sker regelbundet under verksamhetsårets gång, bland annat vid en mellanutvärdering och vid verksamhetsårets slut.

En lärande gemenskap

Småbarnspedagogiken bildar en gemenskap, där barnet och personalen lär sig med och av varandra. I en lärande gemenskap finns det rum för olika åsikter och känslor. Barnet och personalen ska uppmuntras att öppet dela sina tankar och att pröva nya tillvägagångssätt. En gemenskap som kontinuerligt utvärderar och utvecklar sin verksamhet utmanar sig själv och är medveten om och utnyttjar sina styrkor. I en lärande gemenskap uppskattas respektfullt och hänsynsfullt beteende. Inom gemenskapen ska man uppmuntras till att experimentera, försöka och anstränga sig men det ska även vara tillåtet att göra misstag.

Personalen ska uppmuntras till självvärdering och till att dela kunskap och kompetens och samtidigt utvecklas professionellt. Reflektion över gemensamt överenskomna mål och uppgifter, regelbunden utvärdering av det egna arbetet samt respons av vårdnadshavarna och andra samarbetspartner främjar lärandet i gemenskapen.

3.1 Leken som grund för utveckling, lärande och välbefinnande

Leken är betydelsefull för lärandet hos barn i småbarnsåldern. Lekkulturen har långa traditioner i Helsingfors och ska värnas om också i framtiden. I Helsingfors ska personalen skapa förutsättningar för en pedagogisk, åldersenlig självstyrd och ledd lek. Leken motiverar och ger barnet glädje samtidigt som den bidrar till att barnet lär sig många nya färdigheter och tillägnar sig kunskap. Inom småbarnspedagogiken ska lekens egenvärde för barnet och lekens pedagogiska betydelse för barnets lärande samt för barnets helhetsmässiga utveckling och välbefinnande uppmärksammas.

Barnet och personalen ska ha möjlighet att uppleva glädjen i att göra och leka tillsammans, både i inom- och utomhusmiljön. Personalen ska lägga märke till faktorer som begränsar leken och utveckla arbetssätt och lärmiljöer som främjar lek. Alla i gemenskapen ska uppmuntras att använda sin uppfinningsrikedom, uttrycksförmåga, fantasi och kreativitet. Leken ska få synas och höras. Barnet ska ges tid, rum och ro att hitta på lekar, experimentera och uppleva. Lekande barn och vuxna ska ges lekro. Personalen stödjer leken genom att vara observant och lyhörd för barnets initiativ. Det är viktigt att lägga vikt

vid lekens kvalitet. Lekmiljöer ska utvecklas och utvärderas enligt barnets behov tillsammans med barnet. Lekobservationer ska användas för att utveckla leken.

I den pedagogiska verksamheten kan man kombinera till exempel drama, improvisation eller sagor för att utveckla lekens gång och bygga upp lekvärldar och lekstationer. Personalen ska inse vilken betydelse det har för barnets välbefinnande och lärande att barnet får koncentrera sig på att undersöka, uttrycka sig spontant och kreativt samt leka fartfyllda och aktiva rörelselekar. Olika situationer kan berikas genom lek. Ramsor, ordlekar, sånger och lekfull samvaro stärker en positiv atmosfär, vilket stödjer barnens språk, lärande och välbefinnande.

Personalen ska trygga förutsättningarna för lek, handleda leken på ett lämpligt sätt och se till att alla barn har möjlighet att delta i gemensamma lekar utifrån sina förutsättningar och sin förmåga. Personalen ska systematiskt och målinriktat stödja barnens lek och handleda den antingen utanför leken eller genom att själv vara med i leken. Personalens fysiska och psykiska närvaro stödjer kommunikationen mellan barnen och förebygger konfliktsituationer.

Personalen ska även iaktta och dokumentera barnens lek. Genom att observera leken får personalen insikt i barnets tänkande och intressen, hens känslor och upplevelser. Observationerna ska användas för att planera och handleda leken och den övriga verksamheten. Personalen ska vara lyhörd, ha yrkeskompetens och ett genussensitivt förhållningssätt för att upptäcka barnens initiativ till lek och kunna bemöta dem på ett lämpligt sätt. Långvarig lek kräver tid, utrymme, lugn och ro samt lämpliga lekredskap och material som är tillgängliga för barnen. Lärmiljöerna ska anpassas efter leken, eftersom leken inte nödvändigtvis håller sig inom det anvisade området.

Kännedom om barnkultur och medier riktade till barn hjälper personalen att förstå barnens lekar. Även olika spel och digitala verktyg erbjuder många slags möjligheter för barnens lek. I en lärmiljö som uppmuntrar till lek lär sig även de vuxna. Med vårdnadshavarna ska personalen diskutera lekens betydelse och iakttagelser i anknytning till barnens lekar. På detta sätt kan man främja att leken fortsätter hemma eller i den småbarnspedagogiska verksamheten.

I leken förenas centrala element som främjar lärandet: entusiasm, att göra tillsammans och att utmana de egna färdigheterna. Leken utvecklas och tar sig olika former i takt med ökad erfarenhet av lek. Kommunikationen mellan personalen och barnen samt barnen emellan lägger grunden för barnens tanke- och språkutveckling och deras växande förmåga att leka. I leken iakttar, prövar och lär sig barnen gruppens regler. Då barnen leker i grupp lär de sig att reglera sina känslor och sin vilja samt att ta andra människors perspektiv i beaktande. Genom leken stärks gemenskapen och den positiva atmosfären.

3.2 Lärmiljöer och mångsidiga arbetssätt

Inom småbarnspedagogiken är syftet att säkerställa en lärmiljö som är utvecklande, som främjar lek, lärande och som är hälsosam och trygg. Med lärmiljöer avses lokaler, platser, gemenskaper, metoder, redskap och tillbehör som stödjer barnens utveckling, lärande och kommunikation. Begreppet lärmiljö omfattar bland annat den fysiska, psykiska och sociala dimensionen.

Med **fysisk** lärmiljö avses strukturering av lokalen, dagsrytmen, smågruppsverksamheten, lekredskap och användning av digitala verktyg. Belysningen, akustiken och inomhusluftens kvalitet ska beaktas och utrymmena ska vara prydliga och rena. Lärmiljöerna ska utformas och utvecklas så att de är estetiska, ergonomiska, ekologiska, trivsamma och tillgängliga. Dagliga rutiner och arrangemang är viktiga för att övergångssituationerna ska bli smidiga. Genom smågruppsverksamhet är det lättare att uppmärksamma och stöda det enskilda barnet. Leken i smågrupper medför ofta det lugn som behövs för att barnet lättare kan koncentrera sig och få utvecklas i sin egent takt.

Barnet ska få använda mångsidiga och säkra lekredskap och övriga redskap i tillräcklig omfattning. Redskapen ska vid behov anpassas till barnets individuella behov av stöd. Materialet och redskapen ska vara tillgängliga så att barnet har möjlighet att själva ta initiativ till lek och sysselsättning.

Informations- och kommunikationstekniken är en del av en mångsidig och inkluderande lärmiljö för barnet. Digitala verktyg ska användas på ett ändamålsenligt sätt inom småbarnspedagogiken. Anordnarna ska komma överens med vårdnadshavarna om användningen av barnets egna apparater, leksaker och redskap i verksamheten.

Med **psykisk** lärmiljö avses en positiv, respektfull och uppmuntrande miljö. Personalen ska skapa en lugn och stressfri miljö för barnet. Barnet uppmuntras att använda och utveckla sin egen kreativitet och fantasi. Barnet ges tid att utforska, reflektera, pröva själv, jämföra och experimentera. Genom att uppmuntra barnet och ge barnet möjligheter att lyckas stöds utvecklingen av barnets positiva självbild. Barnets individuella vägledning och lärande innebär att personalen stöder barnets självkänsla och initiativtagande, stärker och utvecklar olika delområden samt färdigheter hos barnet. I en trygg miljö är det tillåtet att visa olika känslor och personalen hjälper barnet att uttrycka sina känslor och att reglera dem. Barnet ska uppmuntras att ställa frågor och de ska få sina frågor besvarade.

Med **social** lärmiljö avses den grundtrygghet, gemenskap, kamratskap och det accepterande av olikheter (vi-anda) som finns på enheterna. Med åldersenligt material erbjuds barnet möjligheter att upptäcka olika modeller för sociala lösningar. Lärmiljöerna ska utvecklas så att de mål som fastställs för småbarnspedagogiken kan uppnås och så att de stödjer barnets sunda självkänsla och utvecklingen av sociala färdigheter och förmågan att lära sig.

Lärmiljöerna ska planeras och utformas tillsammans med barnen. De ska stödja barnets naturliga nyfikenhet och vilja att lära sig. De ska locka barnet till fysisk aktivitet, till att leka, undersöka samt uppleva och uttrycka konst. Barnet ska ha möjlighet att utforska världen med alla sina sinnen och med hela kroppen. Lärmiljöerna ska erbjuda barnet olika möjligheter till meningsfull sysselsättning, mångsidiga och fartfyllda fysiska aktiviteter, lekar och spel men också till vila samt lugn och ro. Barnet ska också ges tid och rum att bara vara. Barnets idéer, lekar samt dokument ska synas i lärmiljöerna. Lärmiljöerna ska planeras och utvecklas så att de främjar likabehandling och jämställdhet mellan könen. Detta möjliggör att traditionella könsstereotypa mönster kan brytas. Lärmiljöerna ska främja barnets språkliga utveckling och språkmedvetenhet samt synliggöra kulturell mångfald.

Helsingfors stadsmiljö är rik på natur, lekparkar, muséer, frilufts-, historiska- och kulturella besöksplatser. Planeringen av lärmiljöer erbjuder också en naturlig möjlighet till samarbete mellan personalen och vårdnadshavarna. Den välfungerande kollektiva trafiken möjliggör en smidig användning av stadsmiljön. Miljöerna erbjuder upplevelser, material och mångsidiga möjligheter att leka, undersöka och experimentera. De ska användas som platser för fysisk aktivitet, naturupplevelser och lärande. Barngrupperna har möjlighet att ta del av teaterföreställningar, konserter och konstutställningar.

3.3 Delaktighet, likabehandling och jämställdhet

En inkluderande verksamhetskultur ska främja delaktighet, likabehandling och jämställdhet i all verksamhet. Barnens, personalens och vårdnadshavarnas initiativ, åsikter och synpunkter ska värdesättas. Det förutsätter att man medvetet utvecklar arbetssätt och strukturer som främjar delaktighet.

Genom delaktighet utvecklar barnet förståelse för gemenskapen, rättigheter, ansvar och konsekvenser av val. Sensitivt bemötande och rätten av att bli sedd och hörd på ett positivt sätt stärker barnets delaktighet. Delaktigheten stärks genom att barnet och familjerna deltar i planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten. Delaktighet inom småbarnspedagogiken skapas genom gemensamma arbetssätt och överenskomna strukturer, barnvänliga lärmiljöer, sensitivt bemötande och vårdnadshavarnas synpunkter. Det är personalens uppgift att skapa mångsidiga möjligheter för barnets delaktighet.

Medlemmarna i gemenskapen ska bemötas och behandlas likvärdigt oberoende av omständigheter som gäller en enskild person. Det att alla är lika värda betyder inte att alla är likadana. För att kunna utveckla verksamhetskulturen är det viktigt att attityder i anslutning till likabehandling och jämställdhet diskuteras i arbetsgemenskapen. Det är också viktigt att fundera över hur attityder i anslutning till exempelvis språk, etnicitet, åskådning, handikapp, kön och dess mångfald återspeglas i tal, gester, handlingar och tillvägagångssätt och att kommunikationssätt, språkbruk och handlingsmönster som utgår från stereotypa antaganden överförs till barnen. Småbarnspedagogiken ska vara genussensitiv. Personalen ska uppmuntra barnen att göra val oberoende av könsbundna eller andra personrelaterade stereotypa rollmönster och förväntningar. Personalen ska lägga märke till om det förekommer ojämlikt bemötande bland barnen och ingripa på ett finkänsligt och konsekvent

sätt. Positiv och uppmuntrande kommunikation stödjer utvecklingen av barnets identitet och självkänsla. Helsingfors Mukana program utvecklar systematiskt arbetsmodeller för att hindra att barn och unga marginaliseras.

3.4 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Kulturell mångfald ska ses som en resurs. Rätten till det egna språket, den egna kulturen, religionen och åskådningen är grundläggande rättigheter. Landets kulturarv och nationalspråk samt den egna gemenskapens och omgivningens kulturella, språkliga och åskådningsmässiga mångfald ska tas till vara och värdesättas inom småbarnspedagogiken. Det förutsätter att personalen har kunskap om andra kulturer och olika åskådningar samt förmåga att förstå och se företeelser ur olika perspektiv och sätta sig in i andra människors situation. Det är viktigt att använda vårdnadshavarnas expertis på traditioner och kulturarv och se om de kunde användas i vardagen. Personalen ska tillsammans med vårdnadshavarna diskutera olika tanke- och handlingsmönster på ett konstruktivt sätt och även tillsammans skapa samhörighet och nya tillvägagångssätt. Samtidigt främjas en kulturellt hållbar utveckling.

I Helsingfors svenska småbarnspedagogiska verksamhet finns det barn som har både svenska och finska som modersmål. Det är av stor betydelse för dessa tvåspråkiga barns språkliga utveckling och identitetsutveckling att båda språken får stöd och att barnet uppmuntras att använda dem. Det finns också barn som kommer från familjer med andra språkkombinationer. Detta leder till att det på enheterna finns barn vars språkliga bakgrund är väldigt heterogen. Därför är det viktigt att personalen är medveten om sin roll som språklig modell samt att personalens attityd är av stor betydelse för barns språkutveckling och välmående. Anordnarna av småbarnspedagogik i Helsingfors ska ha en språkstrategi som stöder verksamheten. Den kommunala svenska småbarnspedagogiken följer Tänk språk! - språkstrategi för småbarnspedagogiken och Lyft språken – modell för språkstödjande handlingsplan.

I en språkmedveten småbarnspedagogik är man medveten om att språken är närvarande – hela tiden och överallt. Förmågan att förstå och förmågan att producera språk ska knytas samman. Personalen förstår språkets centrala betydelse för barnets utveckling och lärande, för kommunikation och samarbete samt för identitetsskapande och delaktighet i samhället. Att synliggöra flerspråkigheten stödjer barnets utveckling i en kulturellt mångskiftande värld. Personalen ska fästa uppmärksamhet vid sitt eget språkbruk. De ska uppmuntra barnet att använda språk på ett mångsidigt sätt. Barnets språkliga färdigheter ska beaktas och de ska ges tid och möjligheter att uttrycka sig i språkligt varierande situationer.

Med tanke på språkinläringen är det viktigt att vara medveten om att barn i samma ålder kan befinna sig i olika skeden av språkutvecklingen inom dess olika delområden. Den språkliga identiteten utvecklas när barnet får stöd och handledning inom de centrala delområdena för språkliga kunskaper och färdigheter.

I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barn med ett främmande språk som modersmål och flerspråkiga barn få stöd för att utveckla sina språkkunskaper, sina språkliga

och kulturella identiteter och sin självkänsla. Utvecklingen av barnets kunskaper i svenska ska främjas inom språkens olika delområden utgående från barnets behov och förutsättningar. Ett konkret språk och ett uttrycksförråd som används i vardagen ska vara utgångspunkten för att tillägna sig svenska. Förmågan att förstå och förmågan att producera språk ska knytas samman. På detta sätt lär sig barnet att göra iakttagelser och uttrycka sina tankar, känslor och åsikter på ett eget och för situationen lämpligt sätt. I Helsingfors stad arbetar två lärare inom småbarnspedagogik som språkstöd med att stöda den språkliga verksamheten i enheterna.

Småbarnspedagogiken stödjer barnets integrering i det finländska samhället. Ett samarbete mellan personal, vårdnadshavare och olika kultursamfund främjar kontinuiteten i barnens och familjernas kulturarv och stödjer barnens möjligheter att ge uttryck för sin egna kulturella bakgrund. Personalen ska diskutera familjens språkmiljö, språkval, flerspråkiga och kulturella identiteter samt utvecklingen och betydelsen av barnets modersmål – ett eller flera – med vårdnadshavarna. Ansvaret för att upprätthålla och utveckla barnets modersmål – ett eller flera – och kultur ligger i första hand hos barnets familj. Vid behov används tolk i diskussion med vårdnadshavare för att garantera ömsesidig förståelse. I Helsingfors ordnas fortbildningar och utvecklingsåtgärder för personalen genom Utvecklingsplanen för fostran och utbildning för invandrare.

3.5 Välbefinnande, trygghet och en hållbar livsstil

En hälsosam, trygg och fysiskt aktiv livsstil värdesätts högt. Barnets välbefinnande främjas genom att de under dagen ges möjlighet till rörelse, vila samt genom att de erbjuds en mångsidig, hälsosam och tillräcklig kost. En tydlig och planerad, men flexibel dagsstruktur främjar välbefinnandet. Barnet har rätt att få tröst då barnet behöver det.

Mobbning, våld eller trakasserier tillåts inte. Personalen ska känna igen, ingripa och förebygga mobbning medvetet och systematiskt. Anordnarna har olika metoder och program i användning för att stärka barnens socioemotionella utveckling.

Personalen ska tillsammans med barnen upptäcka och lösa konflikter på ett konstruktivt sätt. Konflikter och gräl hör till barnens liv och det är viktigt att de vuxna stöder en positiv interaktion och ger verktyg för konfliktlösning. Med barnen diskuteras frågor såsom hurdan en god kompis är och hur det känns att bli utanför. Genom dessa övas barnens förståelse för sig själv och andra. Personalen deltar i barnens lekar och kan med sin närvaro skapa en tillitsfull och uppmuntrande atmosfär. Då barnen blir sedda och hörda för vem de är, kan de utveckla en god självkänsla och självkännedom.

I fall av trakasserier, mobbning eller våld diskuterar personalen med barnens vårdnadshavare och söker lösningar tillsammans i ett så tidigt skede som möjligt. Det är viktigt att en öppen och tillitsfull dialog förs för att få bukt på fenomenet. Mobbningsförebyggande arbete ska ta till tals med alla. Enheterna presenterar på föräldramöten sina handlingsmönster, de uppdateras årligen. Avgörande för att förebygga mobbning är att stödja barnens kamratrelationer och hela gemenskapens välbefinnande. Vi-andan stärks genom att barnen lär sig att leka med och förstå varandra. Gruppbildning och

verksamhet ska vara välplanerade och de vuxnas närvaro ligger som grund för förebyggandet av mobbning, våld och trakasserier.

Till främjandet av säkerhet hör också säkerhetsfostran samt att systematiskt förebygga och följa upp olyckor och ta hand om lokaler och redskap. För att främja säkerheten inom småbarnspedagogiken förutsätts ett fungerande och ansvarsfullt ledarskap samt att personalen behärskar säkerhetsaspekterna.

Vikten av en ekologiskt, socialt, kulturellt och ekonomiskt hållbar livsstil ska beaktas i all verksamhet. Vardagliga val och aktiviteter ska avspegla ett ansvarsfullt förhållningssätt till naturen och omgivningen. Gemensam användning av redskap och lokaler, måttlighet, sparsamhet samt att reparera och återtvinna saker ska främjas inom småbarnspedagogiken.

4 Stöd för barnets utveckling och lärande

Stöd för utveckling och lärande är en del av den pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken. Alla barn behöver stöd i något skede av sin utveckling och barnet har rätt att få känna sig accepterat för den det är.

Möjligheten att få stöd, de centrala principerna för stöd, det överenskomna stödet och hur stödformerna ska genomföras ska diskuteras med vårdnadshavaren. Samarbete med vårdnadshavarna är speciellt viktigt då barnet har behov av stöd. Barnet ska delta i samarbetet på ett ändamålsenligt sätt och i enlighet med sin ålder och utveckling.

Att stöda barnets utveckling och lärande hör till personalens basuppgifter. Personalen skapar trygga människorelationer som är grunden till en positiv attityd till lärande. Vid planering av småbarnspedagogiken beaktas barnets individuella behov, den pedagogiska miljön och gruppen som helhet. Målet är att ge det stöd för växande, lärande och utveckling som barnen behöver.

Personalen ska tillsammans med vårdnadshavarna observera barnet och identifierar barnets möjligheter att fungera i olika miljöer. Genom tillräckligt tidigt och rätt riktat stöd kan man främja barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Samtidigt strävar vi till att förebygga problem och förhindra att problemen växer och blir allt mer komplexa. Stödet ordnas utgående från barnets styrkor och behov av stöd. Stödet kan omfatta såväl lösningar som möter barnets individuella behov som lösningar som berör hela gruppen och ordnas som en del av den dagliga småbarnspedagogiska verksamheten.

Stödarrangemang inom småbarnspedagogiken

Inom småbarnspedagogiken kan ett barn få stöd på många olika sätt. Barnet kan behöva endast lite stöd under en kort tid. Då kan det räcka med enskilda stödformer eller arrangemang för att påverka situationen snabbt och i ett tidigt skede. Personalen kan använda olika kommunikationsmedel, till exempel, med hjälp av bilder kan man stöda

tidsuppfattningen och talet samt strukturera och visualisera verksamheten. En del barn behöver mer omfattande och regelbundet stöd eller flera stödformer samtidigt. Stödet kan omfatta pedagogiska och strukturella arrangemang och andra arrangemang som stöder välbefinnandet. För att stöda barnets utveckling, lärande och välbefinnande ska läraren inom småbarnspedagogik tillsammans med ambulerande specialläraren inom småbarnspedagogiken observera, dokumentera och bedöma barnets behov av stöd och hur stödåtgärderna inverkar på stödbehovet samt hur de räcker till. Den första stödåtgärden är att granska arbetssätten och lärmiljöerna och hur de lämpar sig för barnet. Utifrån granskningen görs en bedömning av om en ändring av arbetssätten och lärmiljöerna kunde leda till bättre pedagogiska lösningar för barnet. Bedömningen och planeringen av stödet baserar sig på en tillräckligt mångprofessionell sakkunskap. Stödet ska i första hand ges genom olika flexibla (fysiska, psykiska och sociala) arrangemang i barnets egen grupp. Stödet kan med hänsyn till barnets bästa också ordnas helt i en integrerad specialgrupp.

Pedagogiska arrangemang är mer omfattande och kan vara antingen kortsiktiga eller långsiktiga till sin natur. Pedagogiska arrangemang kan i bästa fall förebygga att barnets svårigheter växer, blir mer komplicerade eller hopar sig. Pedagogiska arrangemang innebär att individualisera dagen enligt barnets behov och att kombinera olika stödformer samt särskilda hjälpmedel och digitala verktyg. Ambulerande speciallärare inom småbarnspedagogik kan antingen konsulteras eller vara tillgänglig periodvis likaså tolknings- och assistenttjänster. Genom olika pedagogiska arrangemang och arbetssätt beaktar man barnens olika utmaningar. Sådana är till exempel systematisk differentiering av verksamheten, flexibel gruppindelning och anpassning av lärmiljöerna. En tydlig dagordning och rytm i de dagliga aktiviteterna stöder alla barn.

Strukturella arrangemang är bland annat att minska antalet barn i gruppen och att vidta åtgärder som gäller personaldimensioneringen eller personalstrukturen så som gruppförminskning och assistentresurs eller integrerad specialgrupp eller specialdaghem och övriga stödformer i enlighet med beslutet om särskilt stöd för barnet. I första hand inkluderas barn med stödbehov i gruppen, men stöd kan även ges i specialgrupp då stödbehovet är mera omfattande. Då man gör en bedömning av barngruppens storlek ska man beakta vad som är bäst för de barn som behöver stöd och vilka stödbehov som finns, så att målen för småbarnspedagogiken kan uppnås i gruppen.

När de pedagogiska arrangemangen inte räcker till gör enhetens personal i samråd med vårdnadshavarna och eventuell vårdinstans en framställan om strukturella stödarrangemang. Den ambulerande specialläraren inom småbarnspedagogik bedömer vid behov barnets stödbehov. I framställan beskrivs de pedagogiska stödarrangemang barnet fått och motiveringarna för strukturella stödarrangemang. Till framställan bifogas sakkunnigutlåtande/n, där barnets behov av strukturella stödarrangemang beskrivs. Chefen för småbarnspedagogik tar ställning till framställan och beviljar de strukturella

stödåtgärderna för ett verksamhetsår åt gången. Stödet och effekten av det bedöms åtminstone en gång per verksamhetsår.

Andra arrangemang som stöder välbefinnandet består av handledning och konsultation av sakkunniga inom social- och hälsovården. Barnet kan även få stöd via andra tjänster för barn och familjer, såsom barnrådgivningen, familjerådgivningen, handikappservicen, barnskyddet eller hemservice och familjearbete för barnfamiljer. Det är viktigt att de lokala tjänsterna för barn och familjer utgör en ändamålsenlig helhet då stödet för barnet planeras. Då barnets behov av stöd beror på gravt handikapp, svår sjukdom, gravt försenad utveckling, grava specifika språkstörningar, svåra kontaktstörningar eller då behovet av stöd anknyter till den socioemotionella utvecklingen behöver barnet i allmänhet kontinuerligt och individuellt stöd på heltid. Barnet kan ha svårigheter inom flera områden eller ett mycket stort behov av stöd inom ett visst område. Barnets stöd för utveckling och lärande i barngruppen förutsätter planering, specialkompetens och eventuellt olika slags arrangemang eller hjälpmedel. Barnet behöver hjälp för att komma till rätta i gruppen, en differentierad verksamhet och tid för att träna grundläggande färdigheter. Det kan förutsätta utveckling av personalens specialpedagogiska kompetens eller sjukvårdskompetens eller mångprofessionellt samarbete med sakkunniga inom social- och hälsovården.

Samarbete med barnet, vårdnadshavarna och andra sakkunniga i samband med stöd

Vårdnadshavarna ska genast kontaktas då det framgår att ett barn har utmaningar i anslutning till sin utveckling eller sitt lärande eller om personalen känner oro för barnets välbefinnande. Vårdnadshavarna ska ges information om hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretessrelaterade frågor. Stödet planeras i första hand i samarbete med vårdnadshavaren och eventuella andra samarbetsparter.

Det är viktigt att man tillsammans med vårdnadshavarna har en öppen och tillitsfull dialog. När personalen tar upp sin oro med vårdnadshavarna ska lärare inom småbarnspedagogik lyssna på vårdnadshavarnas syn och observationer för att sedan komma till en gemensam förståelse. Barnet ska också höras i mån av möjlighet. När man kommit överens om vilken form av stöd, omformning av miljön och eller omformning av verksamheten barnet kunde dra nytta av, skriver man ner det i barnets plan för småbarnspedagogik och genomför stödet enligt planerna. Med hänsyn till barnets bästa ska barnet inom den småbarnspedagogiska verksamheten få det stöd barnet behöver för sin utveckling och sitt lärande, även om vårdnadshavarna inte förbinder sig att samarbeta.

Med stödåtgärder för barnets utveckling och lärande är avsikten att stöda barnet i förebyggande syfte. Det stöd barnet kan behöva diskuteras med vårdnadshavarna och fokus ligger på barnets vardag i småbarnspedagogiken. Denna stödform är en del av grundverksamheten, barnet kan även få utomstående stöd såsom olika slags terapier. Det handlar om att organisera och planera omgivningen enligt barnens behov.

Det mångprofessionella samarbetet ska utgå från barnets bästa. Med barnrådgivningen, barnskyddet, familjerådgivningen och annan socialservice ska man komma överens om samarbetsrutinerna och principerna när ett barns ärende behandlas eller i situationer som kräver myndigheters ingripande. Mångprofessionellt samarbete ska i första hand ordnas med vårdnadshavarens samtycke. Bestämmelserna om informationsutbyte och sekretess ska följas i samarbetet.

Barnets plan för småbarnspedagogik i samband med stöd

För varje barn inom småbarnspedagogiken ska en plan för småbarnspedagogik göras tillsammans med barnet och barnets vårdnadshavare. Inom småbarnspedagogiken ansvarar läraren inom småbarnspedagogik för att planen görs upp. Övriga myndigheter, sakkunniga och andra behövliga parter som stöder barnets utveckling och lärande kan delta i uppgörandet av den individuella planen för småbarnspedagogik.

Barnets behov av stöd, stödåtgärderna och hur det ska genomföras samt ansvars- och arbetsfördelning när det gäller stöd ska antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik. Ifall barnet får pedagogiska eller strukturella stödåtgärder nedtecknas dessa i barnets plan. I planen dokumenteras även samarbetet med andra instanser och uppföljningen och utvärderingen av stödet. Om behovet av stöd och stödarrangemangen avslutas ska detta även nedtecknas i planen.

Stödet utvärderas och planen granskas minst en gång om året. Om barnets behov så kräver eller vårdnadshavarna så önskar ska det göras oftare. En bedömning av barnets behov av stöd görs även alltid inför förskolestart. Inför förskolestarten bedöms barnets behov av allmänt, intensifierat eller särskilt stöd. Inför förskolestarten hålls även överföringsmöten med den mottagande förskolans personal, där vårdnadshavaren har möjlighet att delta och där den nödvändiga information (stödbehov, givet stöd inom småbarnspedagogik) som behövs för att anordna barnets förskoleundervisning delges förskolans personal. Mer om de olika stödformerna i förskolan finns skrivet i läroplanen för förskoleundervisning i Helsingfors.

5 Utvärdering av den pedagogiska verksamheten

Syftet med utvärderingen av verksamheten är att stödja genomförandet av lagen om småbarnspedagogik och planerna för småbarnspedagogik samt att utveckla småbarnspedagogiken

Den pedagogiska verksamheten förverkligas i samverkan mellan barnen, personalen och familjerna. Barnets spontana lek och aktivitet, personalens och barnets gemensamma idéer ska komplettera varandra då helheter planeras.

En målinriktad pedagogisk verksamhet utgår ifrån värdegrunden, synen på lärande och mångsidiga lärmiljöer. Den utvärderas systematiskt genom pedagogisk dokumentation, utvärdering och utveckling.

Barnets förkunskaper, intressen, behov, välmående och lärande samt viktiga aspekter som anknyter till barnets uppväxtmiljö ska utgöra utgångspunkter för planeringen av verksamheten likaså kompetenserna och lärområdena. Syftet med utvärderingen av den pedagogiska verksamheten är att utveckla småbarnspedagogiken och förbättra förutsättningarna för barnens utveckling och lärande.

5.1 Pedagogisk dokumentation

Pedagogisk dokumentation är en central arbetsmetod för att planera, genomföra, utvärdera och utveckla den småbarnspedagogiska verksamheten. Den pedagogiska dokumentationen synliggör information om barnens liv, utveckling, intressen, tankar, lärande och behov samt om barngruppens verksamhet, på ett konkret och mångsidigt sätt. Med hjälp av bland annat personalens observationer, barnens enskilt och gemensamt upplevda händelser, barnintervjuer, fotografier, videor, teckningar och lekar, kan personalen tillsammans med barnet iaktta och följa upp för- och efterkunskap och synliggöra barnets utveckling och lärande, enskilt och i grupp.

Det som dokumenteras beror på vad personalen har för syfte med dokumentationen men det viktiga är att arbetsprocessen och barnets förståelse för sin omvärld synliggörs. Det är en kontinuerlig process, som blickar bakåt och framåt, där observationer, dokument och tolkningar av dessa skapar, förståelse för den pedagogiska verksamheten och barnets lärande. Det är viktigt att personalen återvänder till de dokumenterade händelserna tillsammans med barnet för att känna igen och diskutera gemensamt upplevda saker och händelser.

Den pedagogiska dokumentationen ska utgöra grunden för planeringen av verksamheten och det pedagogiska samtalet. Den pedagogiska dokumentationen och gemensamma reflektioner hjälper barnen att iaktta sitt lärande och att känna igen sina styrkor.

Syftet med pedagogisk dokumentation är också att förverkliga småbarnspedagogisk verksamhet utgående från barnet. Den information och förståelse som dokumentationen bidrar till ska användas till för att arbetssätten, lärmiljöerna, målen för verksamheten, metoderna och innehållet kontinuerligt ska kunna anpassas enligt barnens intressen och behov. Det finns olika typer av pedagogisk dokumentation till exempel den som fokuserar på att fånga upp barns tankar och idéer, den som är till för att skapa ett större tema för gruppen med tydliga mål utgående i från barngruppens behov och den som har som syfte att skapa ett övergripande mål för hela verksamhetsåret.

5.2 Utvärdering och utveckling av den pedagogiska verksamheten

Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) ansvarar för den externa utvärderingen av småbarnspedagogiken och stöder självvärderingen. Med hjälp av utvärderingsinformationen stödjer NCU anordnarna av småbarnspedagogik i frågor som

berör kvalitetshantering samt utvecklar utvärderingen av småbarnspedagogiken i samarbete med anordnarna. Utvärdering av verksamheten är förpliktigad.

Ledaren som ansvarar för verksamheten i daghemmet eller i familjedagvården leder och samordnar det pedagogiska arbetet och ska särskilt verka för att verksamheten utvärderas och utvecklas. Med hjälp av utvärderingen ska kvaliteten på småbarnspedagogiken främjas, verksamhetens styrkor och utvecklingsbehov synliggöras och förutsättningarna för barnens utveckling och lärande förbättras.

De lokala beslutsfattarna, vårdnadshavarna och personalen inom småbarnspedagogiken ska ha aktuell information om hur småbarnspedagogiken genomförs och om dess kvalitet. Utvärderingen av verksamheten ska genomföras på eget initiativ, systematiskt och regelbundet i vardagen. Det viktiga är inte resultat i sig självt utan behovet av utvecklingsarbetet som framkommer ur det. Detta medför en ny verksamhetskultur och ställer stora krav på småbarnspedagogiken. Det handlar om att kunna upprätthålla och utveckla en god kvalitet inom småbarnspedagogiken.

Utvärderingen av småbarnspedagogik i Helsingfors

Plan för småbarnspedagogik i Helsingfors utvecklas och utvärderas tillsammans med barnen, personalen och familjerna, vid varje fullmäktigeperiod, och självklart vid behov då lagen och förordningen uppdateras eller verksamheten kräver det. Genomförandet av planen för småbarnspedagogik i Helsingfors följs upp, utvecklas och utvärderas inom de olika, kommunala verksamhetsformerna. Ett nätverket som består av lärare inom småbarnspedagogik, daghemsföreståndare, chefer och sakkunniga utvärderar och utvecklar planen tillsammans med den övriga personalen, barnen och familjerna.

Barnets förkunskaper, intressen, styrkor, behov, välmående och lärande, Helsingfors plan för småbarnspedagogik och Helsingfors strategier står som grund för verksamhetsplanens mål. I Helsingfors genomförs kundenkäter regelbundet för familjerna. Respons och centrala resultat av enkäter behandlas på ledarmöten och delges därefter till vårdnadshavarna via ledaren, föräldramöten och/ eller sektorns webbplats. De centrala resultaten lyfts också upp som mål för kommande verksamhetsår eller åren i verksamhetsplanerna.

Förutom mål uppställda för verksamheten i sin helhet har vi också mål uppställda på gruppnivå. Utvärderingen grundar sig på dokumentation och pedagogisk dokumentation som samlas in på alla nivåer med olika utvärderingsmetoder och -verktyg. Utvärderingen görs mot de uppställda målen.

Personalens målinriktade och systematiska självvärdering har en central roll i att upprätthålla och utveckla kvaliteten inom småbarnspedagogiken. Utvärderingen fokuserar på bland annat personalens kommunikation med barnen, stämningen i gruppen,

pedagogiska arbetssätt, verksamhetens innehåll och lärmiljöerna i förhållandet till målen som ställts upp.

De olika metoderna för utvärderingen preciseras i enheternas verksamhetsplaner. De kan vara allt från observationer av barnen, stödfrågor, enkäter, självreflektion till pedagogisk dokumentation. Utvärdering och utveckling som sker via självvärdering används också i hela Helsingfors småbarnspedagogik.

I barnets plan för småbarnspedagogik utvärderas hur väl verksamheten och lärmiljöerna har mött barnets vård, fostran, lärande och behov. I utvärderingen av barnets plan deltar barnet, vårdnadshavaren och läraren inom småbarnspedagogik. Samt vid behov ett mångprofessionellt team. Helhetsansvaret för barnets plan har läraren inom småbarnspedagogik. För en kvalitativ pedagogiksverksamhet ansvarar hela den mångprofessionella arbetsgemenskapen.

Utvärderingen är en helhet bestående av kontinuerlig observation, dokumentation, analys och respons, som personalen, barnet och vårdnadshavare deltar i. Barnets

Plan	När görs det och när utvärderas det	Vad grundar sig planen på?	Vem ansvarar för?	Vem är delaktiga i planeringen och utvärderingen?
Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2018 (UBS)	Då lagen för småbarnspedagogik revideras	Lagen om småbarnspedagogik	Undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen	Utbildningsstyrelsen och Nationella centret för utbildningsutvärdering
Helsingfors plan för småbarnspedagogik	Vid fullmäktige byte och vid behov	Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2018 (UBS) Grunderna och rekommendationer för utvärdering av småbarnspedagogikens kvalitet (NCU) Helsingfors strategi	Ledningen inom småbarnspedagogiken "Vasu nätverket"	Personalen inom småbarnspedagogik Barnen Familjerna
Enhetens verksamhetsplan daghem familjedagvård lekpark	Vid verksamhetsårets början, utvärderas två gånger om året	Helsingfors plan för småbarnspedagogik	att sammanställa chefen för enheten godkännande chefen för småbarnspedagogik förverkligande alla inom enheten	Personalen på enheten Barnen Familjerna
Grupp plan/mål	Vid verksamhetsårets början, utvärderas systematiskt under året	Helsingfors plan för småbarnspedagogik Barnets plan för småbarnspedagogik	att sammanställa läraren inom småbarnspedagogiken förverkligande hela den mångprofessionella gemenskapen	Personalen på enheten Barnen Familjerna
Barnets plan för småbarnspedagogik	Under verksamhetsåret, utvärderas under året	observation, pedagogisk dokumentation om barnets intressen, styrkor, välmående och behov. Tidigare barnets planer	att sammanställa läraren inom småbarnspedagogiken förverkligande hela den mångprofessionella gemenskapen	Personalen i gruppen Barnen Familjerna hela den mångprofessionella teamet

självvärderingsförmåga utvecklas under barnets lärtid och utgör en del av förmågan att lära

sig. Personalen ska uppmuntra barnet att fundera över hur gemensamma och individuella uppgifter lyckats.

Pedagogisk dokumentation kan användas för att utveckla personalens pedagogiska förmåga att implementera styrdokument i vardagen. Det är en central arbetsmetod för att planera, genomföra, synliggöra, utvärdera och utveckla den småbarnspedagogiska verksamheten tillsammans med barnen och familjerna. Lärmiljöerna ska granskas kritiskt och utvärderas med jämna mellanrum för att se till att de stöder barnets lärande på ett meningsfullt sätt

Utvärderingen av den pedagogiska verksamheten kan genomföras enligt kvalitetscirkelns principer.

Figur 9: Kvalitetscirkel

Kvalitetscirkeln, Helsingfors stad, sves

All form av utvärdering ska utgå ifrån ett tydligt barnperspektiv. Det är analyserna av utvärderingsresultaten som pekar ut väsentliga utvecklings- och stödområden för individen och gruppen. Hög kvalitet uppnås genom kritisk granskning av verksamheten, där barnets bästa är i fokus.

Småbarnspedagogiken lägger grunden för livslångt lärande. För att skapa kvalitativ småbarnspedagogik krävs lyhördhet för barnens intressen och behov samt möjliggörandet av mångsidig lek. Vårt mål är att stöda barnet i att vara sitt bästa jag.